

Ислом КАРИМОВ

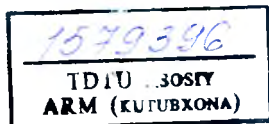

**БИЗНИНГ БОШ МАҚСАДИМИЗ –
ЖАМИЯТНИ ДЕМОКРАТЛАШТИРИШ
ВА ЯНГИЛАШ, МАМЛАКАТНИ
МОДЕРНИЗАЦИЯ ВА ИСЛОҲ ЭТИШДИР**

Ислом КАРИМОВ

**БИЗНИНГ БОШ МАҚСАДИМИЗ –
ЖАМИЯТНИ ДЕМОКРАТЛАШТИРИШ
ВА ЯНГИЛАШ, МАМЛАКАТНИ
МОДЕРНИЗАЦИЯ ВА
ИСЛОҲ ЭТИШДИР**

ТОШКЕНТ
«ЎЗБЕКИСТОН» НАШРИЁТ-МАТБАА ИЖОДИЙ УЙИ
2005

67.400

К 25

Ушбу тўпламдан Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг биринчи йиғилишида сўзлаган нутқи ҳамда Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси урин олган.

0804000000 - 114
К _____ 2005
М351(04)2005

ISBN 5-640-03224-X

© «ЎЗБЕКИСТОН» НМИУ, 2005

**ПАРЛАМЕНТ — ЖАМИЯТ
ҲАЁТИНИНГ КЎЗГУСИ**

**БИЗНИНГ БОШ МАҚСАДИМИЗ —
ЖАМИЯТНИ ДЕМОКРАТЛАШТИРИШ
ВА ЯНГИЛАШ, МАМЛАКАТНИ
МОДЕРНИЗАЦИЯ ВА
ИСЛОҲ ЭТИШДИР**

ПАРЛАМЕНТ — ЖАМИЯТ ҲАЁТИНИНГ КЎЗГУСИ

Ассалому алайкум, ҳурматли халқ ноиблари!

Аввало, барчангизни эл-юрт ишончини қозониб, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати деган юксак номга сазовор бўлганингиз билан самимий табриклайман. Мамлакатимизда ўтган парламент сайловларига тайёргарлик пайтида ва бевосита сайлов жараёнида халқимиз ўзининг фаоллиги, сиёсий онги ва савиясини ёрқин намоён этди. Шу боис бу сайловлар халқаро ҳам-жамият, хорижий кузатувчилар томонидан юқори баҳоланди ва бунинг учун ҳаммамиз халқимизга, сайловчиларимизга таъзим қилсак арзийди.

Барчангизга маълумки, ушбу сайловлар ошкоралик, очиқлик ва қизғин курашлар билан ўтди. Уларни нафақат

юртимизга келган халқаро эксперт ва кузатувчилар, балки бизга хайрихоҳ бўлган, бизни узоқдан биладиган дунё жамоатчилиги ҳам оммавий ахборот воситалари орқали кузатиб борди.

Шу маънода, бу сайловлар биз учун яна бир синов бўлди. Яратганга шукрлар бўлсинки, сайловчиларимиз, бутун халқимиз бу синовдан ёруғ юз билан ўтди. Бу синов бизнинг ҳеч кимдан кам эмаслигимизни, юртимизда демократик давлат барпо этиш, ўз келажагимизни ўз қўлимиз билан қуриш йўлида салмоқли қадамлар қўяётганимизни яна бир бор кўрсатди. Шунинг учун ҳам бу сайловлар Ўзбекистоннинг янги тарихида алоҳида саҳифа бўлиб қолади.

Шуни таъкидлаш лозимки, ушбу сайловларнинг олдинги сайловлардан фарқи ҳар жиҳатдан катта бўлди. Бу ҳақиқатни биз билан бирга халқаро жамоатчилик ҳам эътироф этмоқда. Жаҳон матбуотида таниқли сиёсатчи ва шарҳловчиларнинг бу ҳақдаги хулосалари

ҳамон чоп этилаётгани ҳам шундан далолат беради.

Мен Олий Мажлис Қонунчилик палатасига сайланган сиз, муҳтарам депутатларга ўзимнинг самимий ҳурматимни билдириб, шарафли ва масъулиятли фаолиятингизда муваффақиятлар тилайман. Гарчи ҳаммангизни яқиндан билмасам ҳам, сиртдан яхши танийман. Сайлов жараёнида телевидение ва матбуот орқали чиқишларингиз, билдирган фикр-мулоҳазаларингиз, дастурларингиз билан танишиб, чеҳрангизни кўриб, худдики, сизлар билан яқиндан танишгандек бўлганимни айтмоқчиман.

Фурсатдан фойдаланиб, Қонунчилик палатаси раҳбарлигига сайланган депутатларни ҳам чин қалбимдан табриклайман. Бугунги мажлис кун тартибидаги барча масалалар бўйича сизларнинг фаоллик кўрсатаётганингиз, уларнинг моҳиятини тўғри тушуниб, ўз фикрингизни эркин баён этаётганингиз — очиқ айтишим керак — мени қувонтирмоқда.

Шу билан бирга, кўнглимдаги бир хавотирни ҳам очиқ билдирмоқчиман. Бу мухташам залга кирганда, одамни беихтиёр унинг салобати босади, албатта. Сизларнинг орангизда бу залга биринчи марта қадам қўйган депутатлар ҳам бор. Одам бундай салобатли, бестакрор бинога кирганда ўзининг қайси давлатда, қандай жамиятда яшаётганини, кимга, қандай улуг мақсадларга хизмат қилаётганини ўзига аниқ тасаввур қилгандек бўлади.

Умуман, бу ерга илк бор келган одам ҳам, илгари бўлган киши ҳам ўзини озгина вазмин, босиқ тутишга уринади. Бунини мен яхши тушунаман. Лекин доимо босиқ бўлиб жим ўтириш депутатлик фаолиятига тўғри келмайди. Чунки шу залга кириб, мамлакатимиз ҳаётига дахлдор долзарб масалаларни кўриб чиқаётганда, олдимизда турган вазифалар ҳақида гап кетганда, депутатлик мақомига эришган ҳар бир одам "Мана, энди мен депутат бўлдим, мени сайлаган сай-

ловчилар олдида, эл-юртимиз олдида ўз бурчимни бажаришга, менга билдирилган ишончни оқлашга ҳаракат қилишим керак", деб ўзининг бу борадаги позициясини яна бир бор қатъий белгилаб олиши лозим.

Шу маънода, ҳар қайси депутат ўз ваколати ва масъулиятини теран ҳис қилиши, муҳокамалар пайтида қаддиқоматини кўтариб, ўз фикрини дадил билдириши зарур. Бу залда вазирлар ҳам, улардан юқори лавозимдаги одамлар ҳам ўтиради. Лекин депутатлик вазифаси улар орасида алоҳида юксак вазифадир.

Депутат — бу мустақил фикрли инсон. У қайси партияга мансуб бўлмасин, аввало халқ олдида жавоб беради. Шунинг учун ана шу халқ манфаатлари йўлида парламентдаги гоялар, ёндашув ва қарашлар хилма-хил бўлгани яхши. Мен бир фикрни қайта-қайта такрорламоқчиман: сиз, азиз депутатлар қонун лойиҳаларини муҳокама қилиш жараёнида эркин бўлиб, ўз фикрингизни тортин-

май, бемалол билдирсангиз, айти муд-
дао бўлур эди. Муҳокама қилинаётган
масалалар бўйича қизгин тортишувлар,
хатто баъзилар ўз фикрини жойидан ту-
риб билдирса ҳам маъқул, нега деган-
да, бу жонли фикр алмашув белгиси-
дир.

Шу билан бирга, мен ўзаро муноса-
батда, мана шу залда бўладиган муҳока-
ма ва мунозаралар вақтида учта нарсани
эсдан чиқармаслигимизни истардим.

Биринчидан, ҳар қайси депутат ўзи-
нинг қадр-қимматини билиши лозим.
Шундагина у бошқаларни ҳам ҳурмат
қилади.

Иккинчидан, меҳр-оқибатлилик биз-
нинг халқимизга ярашадиган, бизнинг
халқимизга хос бўлган фазилат экани-
ни ҳеч қачон ёддан чиқармаслик дар-
кор.

Сизларга руҳ ва мадад берадиган **учин-
чи фикр** шуки, биз киммиз, Амир Те-
мур бобомиз айтганидек, қандай халқ-
нинг фарзандимиз, деган саволни дои-

мо ўзимизга беришимиз керак. Шу билан бирга, кеча ким эдиг-у, бугун ким бўлдик, деган саволни ҳам ҳеч қачон унутмаслигимиз лозим. Ўйлаб кўринг, биз 90-йилларда қандай аҳволда эдик? Ўша давр билан солиштирганда бугун биз қандай улкан ютуқларга эришганимизни жаҳон аҳли кўриб турибди ва эътироф этмоқда.

Бугун Олий Мажлисимизнинг қўйи палатаси бўлмиш Қонунчилик палатаси раҳбарларини янгича тартибда сайладик. Хўш, бу ниманинг натижаси? Бу ҳақда ҳам ўйлаб кўришимиз лозим. Нима учун бугун биз айнан мана шундай янги қадамларни қўймоқдамиз? Бу янгиликлар бизнинг умумий ишимизга қандай таъсир кўрсатади?

Авваламбор, биз демократик давлат барпо этаётганимиз, фуқаролик жамияти асосларини шакллантираётганимизни таъкидламоқчиман. Юқорида айтилган биз ким эдиг-у, ким бўлдик, деган саволга мана шундай ўзгариш ва янги-

ланишлар мисолида жавоб топиш мумкин. Ва ўйлайманки, бундай ҳақиқатни нафақат сиз, муҳтарам депутатлар, балки юртимизда яшаётган оддий одамлар ҳам бугун чуқур ҳис этмоқда. Яъни, биз демократик қадриятларни ўз ҳаётимизга жорий этишда салмоқли натижаларга эришяпмиз.

Шу ўринда ҳар қандай демократик парламентнинг асосий шарти бўлган кўппартиявийлик масаласига тўхталиб ўтмоқчиман. Модомики, биз демократик жамият қурмоқчи эканмиз, жамиятимизда албатта кўппартиявийлик тизими бўлиши керак.

Бу тизим нима учун зарур, деган саволга мен шундай жавоб берган бўлардим. Кўппартиявийлик, аввало, жамиятимизда ўз манфаат ва қарашларига эга бўлган ҳар қайси ижтимоий қатлам ва гуруҳнинг мақсад ва интилишларини тўлиқ акс эттириш учун керак. Чунки ҳаёт бор экан, инсон бор экан, ҳар қайси тоифа ўзининг манфаатларини қан-

дайдир йўллар билан амалга оширишга ҳаракат қилади, бу ҳаётни қандай ташкил қилиш лозим, инсон, оила қандай шароитда тинч ва бахтли яшаши мумкин, деган масалалар атрофида фикр юритади, керак бўлса, қонуний йўллар билан ўз мақсадларига эришишга интилади.

Шу маънода, ҳар бир партия ўзига бўлган ишончни, куч-қувватни халқ ичидан олади. Шунинг учун ҳам ҳар қайси партия — халқнинг маълум қатлами манфаатларини ифодаловчи сиёсий куч, десак, айна ҳақиқат бўлади.

Оллоҳ одамзотни шундай яратганки, ҳар бир инсон ўзига хос бир олам. Шу боис икки нафар инсон ҳеч қачон бир-бирига юз фоиз ўхшамайди. Бинобарин, иккита халқ, иккита давлат ҳам бир-биридан қандайдир хусусиятлари билан ажралиб туради. Худди шунингдек, сиёсий партиялар ҳам ўз ғояси, мақсад ва вазифалари билан бир-биридан фарқ қилиши зарур. Шундагина улар жамият-

лаги хилма-хил қараш ва манфаатларни тўлақонли акс эттирган бўлади.

Шу билан бирга, сиёсий партиялар халқни, миллатни қадим-қадимдан бирлаштириб келаётган муштарак ғоялар ҳам борлигини доимо эсда тутиши зарур. Шу боис улар ўз манфаатларини ҳимоя қилишда бир-бирига рақиб ёки мухолифат бўлиши мумкин, лекин ягона Ватан, ягона халқ манфаатлари ҳақида гап кетганда ҳаммаси бир мушт бўлиб бирлашиши даркор. Бугунги кунда бизнинг юртимизда миллий истиқлол ғояси ана шундай бирлаштирувчи куч бўлиб ҳисобланади.

Албатта, ҳар бир инсон ўз фикри ва иродасини эркин ифода этишга ҳақли. У шунинг учун дунёга келган. Шундай экан, ҳар бир сайловчи ўзига маъқул бўлган партияни ўзи танлаши керак. Бошқача айтганда, ҳар қайси партиянинг ўз электорати — уни қўллаб-қувватлайдиган ижтимоий қатлам бўлиши лозим. Агар шундай бўлмаса, бу партия ҳақиқий сиёсий куч бўла олмайди.

Юртимизда бўлиб ўтган парламент сайловлари шуни кўрсатдики, ҳозир бизда ана шундай қатлам шаклланмоқда. Яъни, сайловчилар эндиликда дуч келган одамга эмас, балки ўзи дастур ва ғояларини ёқтирган, келажаги бор деб ҳисоблайдиган партияга овоз бермоқда.

Мана, бир мисол. Сайлов жараёнида Андижонда сайловчилар баъзи бир депутатликка номзодларга, эй оғайни, сиз икки марталаб депутат бўлиб, нима каромат кўрсатдингиз, деб очиқ айтди. Бизга бундай қуруқ савлатдан иборат депутатлар керак эмас, деган аччиқ гаплар ҳам бўлди. Ҳатто айрим партия раҳбарлари ҳам шундай сўзларни эшитишига тўғри келди. Демак, уларнинг шунчаки қуруқ гап билан юрганини одамлар билди ва шунга қараб баҳосини берди.

Бугун сайловчиларнинг номзодларга нисбатан бундай катта талаблар қўйиши халқимизнинг сиёсий савияси ортиб бораётганидан далолат беради. Партиялар ҳам шуни ҳис этиб, шунга

яраша иш юритиши лозим. Ўзини номига "партия" деб атаб, одамларнинг дарду ташвишларидан беҳабар юрадиган, ўз тарафдорларини билмайдиган, уларнинг манфаатларини ҳимоя қилмайдиган партия қандай қилиб сиёсий куч бўла олади? Нима, улар фақат пойтахтда, маълум бир одамлар доирасида партия бўлиб юрадимиз? Қачон улар халқнинг ичига кириб боради?

Бир фикрни ҳаммамиз чуқур англаб олишимиз керак. Бизда минтақавий партиялар йўқ ва бўлмади ҳам. Чунки турли минтақавий партиялар орқали ягона мамлакатимизнинг бўлиниб кетишига биз ҳеч қачон йўл қўймаймиз. Ўзингиз ўйланг, агар Сурхондарёда алоҳида, Қорақалпоғистон ёки Фарғона водийсида алоҳида партиялар ташкил этилса, юртимизнинг бугуни ва эртанги куни қандай бўлади? Ахир, биз бундай ҳолатда турли минтақалар ўртасидаги тортишув ва зиддиятлар гирдобида қолиб кетамиз-ку. Шунинг

учун ўзини партия деган ҳар қайси сиёсий куч мана шу парламентга бўладиган сайловлар орқали саҳнага чиқиб, қонун доирасида фаолият юритиши даркор. Бу ҳақиқатни ҳеч қачон унутмаслик керак.

Шуни алоҳида таъкидлаб айтмоқчиман, ҳар қайси партия умуммиллий партия сифатида фаолият юритиши, фақат Марказда қолиб кетмаслиги ва жойларда албатта ўз аъзолари, фаоллари ва тарафдорларига эга бўлиши лозим. Агар шундай бўлмаса, ҳар қандай партия сиёсат саҳнасидан тушиб кетади. Ўйлайманки, сиёсий партияларнинг раҳбарлари бу гаплардан тўғри хулоса чиқаради.

Яна бир бор айтаман, агарда ҳар қайси партия муайян ижтимоий тоифа ёки гуруҳнинг манфаатини ифода этадиган бўлса, демократиянинг энг таъсирчан механизми бўлган сайловлар ҳисобидан дастурини амалга ошириш, ўз мақсади-га етиш имконига эга бўлади.

Демократия ва сайлов тушунчалари доимо ёнма-ён юради, улар ўзаро бирлашиб кетган. Сайлов — демократия дегани. Демократия — бу сайлов дегани. Чунки ҳар қайси партия айнан сайлов орқали ўзининг тарафдорларини аниқлайди, ким унга овоз беряпти, ким унинг гоё ва дастурларини қўллаб-қувватлаяпти — буларнинг барчасини амалда куришга муваффақ бўлади. Хуллас, ҳамма нарса сайлов пайтида маълум бўлади. Қайси партия кимни ўз гоёларига ишонтира олгани, кимнинг манфаатларини ифода этгани, шу билан бирга, кимнинг уларга эргашаётгани, кимлар ишонч билдиргани фақат сайлов натижаларига кўра аён бўлади. Айнан сайлов пайтида партиялар ўзининг асосий ва устувор фикр-қарашларини, ҳаётни қандай яхшилаш, ислохотларни қандай амалга ошириш, Ўзбекистон деб аталмиш мустақил давлатнинг эртанги ҳаётини қандай барпо этиш борасидаги гоёларини илгари суради.

Лекин амалда ҳамма вақт ҳам шундай бўлаётгани йўқ. Мана, масалан, "Миллий тикланиш" партиясини оладиган бўлсак, унинг таъсири жойларда унча сезилмаяпти. Ушбу партия фаоллари бундан олиб, бу ҳақда ҳар томонлама ўйлаб кўрса, фойдадан холи бўлмасди.

Бўлиб ўтган сайловларда Ўзбекистон Либерал-демократик партияси нима ҳисобидан ғалаба қилди? Мен бу саволга, авваламбор амалий ишлари, аниқ дастури билан, деб жавоб берган бўлардим. Бу партия қисқа давр ичида қандай қилиб халқимизнинг турмуш даражасини яхшилаш, Ўзбекистонни тараққий топган давлатлар қаторига қўшиш, иқтисодий юксалишга эришиш мумкин, деган масалалар бўйича ўз ғоя ва мақсадларини кўпчилиكنинг онгига сингдириб, уларнинг ишончини қозона олди. Бу — биринчидан.

Иккинчидан, бу партия сайловга ташкилий жиҳатдан пухта тайёргарлик

кўрди. Мен бошқа сиёсий партияларни ҳам шу партиядан ўрнак олишга чақирган бўлардим.

Ҳар қандай сайлов — бу жиддий сиёсий кампания. Шунинг учун унга енгил-елпи қараб бўлмайди. Чунки партияларнинг тақдири, таъбир жоиз бўлса, ҳаёт-мамоти сайловлар жараёнида ҳал бўлади. Бордию бирор-бир партия сайлов пайтида етарлича овоз ололмаса, инқирозга учраши муқаррар.

Халқ демократик партияси ҳам ана шу ҳақиқатни тушунган ҳолда сайловга яхши тайёргарлик кўргани қўлга киритган натижаларидан маълум бўлди. Мен ана шу икки партия, аввало, халқнинг ичига чуқур кириб боргани, замон талаблари асосида фаолият юритгани учун мана шундай натижаларга эришди, деб ўйлайман.

Айниқса, Халқ демократик партиясининг сайловлар арафасида аҳолининг кам таъминланган, ёрдамга муҳтож қатламларини қўллаб-қувватлаш ҳақидаги

дастурий чиқишлари унинг ижобий натижаларга эришишида муҳим аҳамиятга эга бўлди.

Яна бир нарсага эътиборингизни қаратмоқчиман.

Парламентимизда ўз вакилларига эга бўлган партиялар бу натижалар билан кифояланиб қолмасдан, ҳозирданоқ кейинги сайловлар ҳақида ўйлаши, уларга жиддий тайёргарлик кўришлари керак. Бунда сайловчилар билан доимий мулоқотда бўлиш, уларни парламентдаги партия фракцияси томонидан қонунчилик борасида қилинаётган ишлардан хабардор этиб, эл-юрт олдида ҳисобот бериб туриш айниқса муҳим.

Бугунги кунда, худди эски даврда бўлгани каби, бир қишлоққа бориб бир хил, иккинчисида эса бошқача ваъда бериш замони ўтди. Энди бунақа йўллар билан ҳеч нарсага эришиб бўлмайди.

Мана шу сайловлар давомида 54 та ташаббускор гуруҳлардан 12 нафар депутат сайланди. Бу депутатлар ўзларини од-

лий одамлар орасидан чиққан, уларнинг дарду ташвишларини яхши биладиган номзодлар деб кўрсатгани, сайловчиларни шунга ишонтира олгани учун ҳам шундай натижаларга эришди. Лекин, шуни ҳам тан олишимиз керакки, сайлов пайтида "оддий одамлар орасидан чиққанман", деб кўксига уриб гапирадиган, иши битганидан кейин эса депутатлик ваколати тугагунча уларга қорасини ҳам кўрсатмай юрадиган кишилар ҳам топилади. Шунинг учун ҳам депутат деган юксак ишончга сазовор ҳар қайси инсон аввало ўзи учун овоз берган одамлар ҳақида ўйлаши зарур. Бу ҳам демократиянинг яна бир белги-аломати, деса бўлади.

Ҳурматли дўстлар, мана, сизларни халқ депутат этиб сайлади. Энди шу палатада қонунларни ишлаб чиқиш ва уларни ҳаётга татбиқ этиш, қонун устуворлигини таъминлаш — сизларнинг асосий вазифангиз бўлади.

Бу вазифаларни тўлиқ адо этиш учун ҳар қайси депутат, ҳар қайси фракция

мамлакатимизда ҳуқуқий давлат қуришишига муносиб ҳисса қўшиши лозим. Нима учун биз қонун устуворлигига катта аҳамият бермоқдамиз? Бунинг сабаби шундаки, қонунчилик давлатнинг куч-қудратини, унинг халқ хоҳиш-иродасига таяниб иш олиб боришини кўрсатади.

Шуни ҳам эсда тутишингизни истардим: Қонунчилик палатасининг ҳозирги таркиби аввалги Олий Мажлис таркибидан тубдан фарқ қилади.

Яширишнинг ҳожати йўқ, ўтган чақриқ парламентдаги партия фракциялари номигагина фаолият кўрсатган эди. Мен улардан бирортасининг муайян бир қонун лойиҳасини таклиф қилиб, уни сессия мажлиси тасдигидан ўтказиш, ҳаётга татбиқ қилиш бўйича аниқ ташаббус билан чиққанини эслай олмайман. Қани, ўзингиз айтинг, қайси фракция қайси қонуннинг асосий муаллифи ёки муҳаррири бўлди? Уларни ишлаб чиқиб, муҳокамалардан ўтказишда жон-

куярлик кўрсатиб, қаттиқ кураш олиб борди?

Бугун эса вазият бутунлай бошқача. Энди ҳар бир фракция ўзи Қонунчилик палатасидаги қайси қўмита раҳбарлигига номзод кўрсатган бўлса, ўша қўмитанинг фаолиятига жавобгар бўлади. Шу маънода, Ўзбекистон Либерал-демократик партияси 3 та қўмита, Халқ демократик партияси ва Фидокорлар партияси 2 тадан қўмита фаолияти учун масъулдир. "Миллий тикланиш" партияси эса замонавий ахборот коммуникациялари бўйича иш олиб боради. "Адолат" социал-демократик партияси эса кўпроқ давлат бюджети билан боғлиқ масалалар билан шуғулланади.

Мухтасар айтганда, бугун Қонунчилик палатасида қонунларни ишлаб чиқиш партиялар ваколатига топширилди ва барчамиз буни яхши англашимиз лозим. Биз ишни ана шу мақсаддан келиб чиққан ҳолда ташкил қилишимиз, бунга ўрганишимиз зарур.

Бизнинг заиф томонимиз — ҳақиқий оппозиция йўқ. Ҳукмронлик қилаётган кучга нисбатан оппозиция йўқ. Биз оппозиция деганда расмий сиёсатга қарши кучни тушунамиз. Қонунчилик палатасида ҳақиқий оппозиция пайдо бўлиши лозим. Бу ерда тортишувлар бўлиши керак. Бўлмаса, ҳақиқатни юзага чиқариб бўлмайди. Ҳақиқат баҳсларда туғилади, деб бежиз айтилмаган.

Шу сабабли қонун лойиҳаларини шошилмасдан, атрофлича муҳокама қилиш даркор. Такрор айтишга тўғри келади, "вақтни тежаш" деган сўз бу залда бўлмаслиги керак. Қонунлар пухта ишланиши, бу палатада ишчанлик муҳитини қарор топтириш лозим.

Шу билан бирга, ўз рақибига, бошқа партия вакилига ҳурмат билан қараш — бу олижаноблик ифодаси. Бордию бирор-бир тажрибасиз депутат ўз фикрини билдирса ва у унча тўғри бўлмаса, шунга ҳам ҳурмат билан қараш даркор.

Буни ҳам эсдан чиқармаслигингизни хоҳлардим.

Парламент — бу жамият ҳаётини ойнадек яққол акс эттирадиган кўзгу. Бинобарин, жамиятда қандай интилиш, фикр ва қарашлар мавжуд бўлса, улар парламентдаги муҳокама ва мунозараларда ўз ифодасини топиши керак. Ана шунда парламент халқнинг хоҳиш-иродаси, эзгу мақсадларини мужассам эта олади. Шундан кейин одамлар бундай қонунчилик ҳокимиятига ишонади. Улар бирон-бир янгиликни биз парламент минбаридан эшитдик, деб ўз қишлоги ёки маҳалласида гапириб юрса, шундагина депутатлар ишининг самараси, таъсири сезилади. Умуман, депутат дегани доимо ўз сайловчилари, уларнинг ташвиш ва муаммолари билан яшаши керак.

Энг ёмон нарса — бу одамнинг оёғи ердан узилишидир. Агарда ким қасрда туғилгани, кимнинг фарзанди эканини, қайси замин, қайси тупроқнинг сувини

ичиб, тузини тотганини эсдан чиқарса, билингки, у ўзини бутунлай йўқотган бўлади. Бундай одамнинг келажаги бўлмайди.

Бизнинг олдимизда турган яна бир масала — қабул қилинган қонунларимиз ижросини таъминлашдан иборат. Маълумки, қонун ижросини Ҳукумат амалга оширади. Унинг асосий вазифаси қонунларни сўзсиз ижро этишдир. Қонунлар сўзсиз бажарилгандагина биз ҳуқуқий давлат куришимиз мумкин. Сиз, муҳтарам депутатлар қонунларни қабул қилар экансиз, уларнинг ижроси билан ҳам қизиқишингиз, керак бўлса, тегишли мутасадди раҳбарлардан, биринчи навбатда, ижро ҳокимиятидан шуни талаб қилишингиз лозим. Шунинг учун ҳам ҳар бир қонун қабул қилинганда унинг регламентида ижросини таъминлаш механизмлари ҳам кўрсатиб ўтилади.

Агарки, қаердадир бирон-бир муаммо пайдо бўлса, сизлар, авваламбор, бу масала бўйича қонун қабул қилинган-

ми ёки йўқми, деб ўзингизга савол беришингиз, имкон қадар шундай вазиятга йўл қўймасликка ҳаракат қилишингиз зарур. Лекин, афсуски, қонунчилик ишида шу пайтгача бундай ёндашув, бундай тажриба бўлгани йўқ ва энди бундай ҳолатни бартараф этиш фурсати етди.

Бордию ижро ҳокимияти қонунни бузса, уни поймол қилса, унинг танобини тортиб қўядиган куч — бу мустақил суд ҳокимиятидир. Чунки суд ҳокимияти қабул қилинган қонунларнинг ижросини адолатни жой-жойига қўйиш нуқтаи назаридан назорат қилиб боради.

Юқорида санаб ўтилган учта ҳокимият тармоғини бирлаштирадиган нарсаси — бу миллий ғоя. Буни барчамиз яхши тушуниб олишимиз керак. Бизнинг миллий ғоямиз эса юрт тинчлиги, Ватан равнақи, халқ фаровонлиги каби юксак тушунчаларни ўз ичига олиши, ўйлайманки, сизларга яхши аён.

Ҳаммамизнинг мақсадимиз шу муқаддас она юртимизнинг тинчлиги ва тараққиётини таъминлаш экан, баҳамжиҳат бўлиб, ҳар биримиз ўз вазифамизни сидқидилдан бажаришимиз керак.

Шу йўлда барчангизга бахт ва омад ёр бўлишини тилайман.

*Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Қонунчилик
палатасининг биринчи
йиғилишида сўзланган нутқ,
2005 йил 27 январь*

**БИЗНИНГ БОШ
МАҚСАДИМИЗ — ЖАМИЯТНИ
ДЕМОКРАТЛАШТИРИШ ВА
ЯНГИЛАШ, МАМЛАКАТНИ
МОДЕРНИЗАЦИЯ ВА ИСЛОҲ ЭТИШДИР**

Ҳурматли депутатлар!

Қадрли дўстлар!

Авваламбор, сиз, азизларни Қонунчилик палатаси депутати ва Сенат аъзоси деган юксак номга, халқимиз ишончига сазовор бўлганингиз билан табриклаб, барчангизга ўзимнинг ҳурмат-эҳтиромим ва эзгу тилакларимни билдиришга рухсат бергайсиз.

Илк бор икки палатали парламентга бўлиб ўтган сайловлар Ўзбекистоннинг янги тарихида алоҳида, гоят муҳим ўрин эгаллади, десак, ҳеч қандай муболага бўлмайди.

Конституциямиз, республикамизнинг сайлов қонунчилиги талаблари ҳамда халқаро меъёр ва қоидаларга тўлиқ амал қилган ҳолда, очиқлик ва сиёсий бағ-

рикенглик шароитида ўтган сайловлар, мамлакатимиз демократик қурилиш ва фуқаролик жамиятини шакллантириш йўлидан дадил қадамлар билан илгари бораётганининг яна бир ёрқин далили бўлди.

Бугун Ўзбекистонда бўлиб ўтган сайловларга яқун ясар эканмиз, қуйидаги хулосаларни чиқаришимизга тўлиқ асос бор.

Биринчидан, ушбу сайловлар биз учун чинакам демократик тамойиллар, сайловнинг меъёр ва механизмларини ишлаб чиқиш ва амалга оширишда яхши мактаб вазифасини ўтади.

Иккинчидан, мамлакатимизда икки палатали парламентга сайловлар ўтказиш бўйича қабул қилинган кўп жиҳатдан ўзига хос тизим ҳамда сайловлар жараёнининг ўзи республикамызда фаолият юритаётган сиёсий партиялар, жамоат ташкилотларининг кескин жонланиши ва фаоллигини кучайтиришда, айтиш керакки, уларнинг масъулияти ортишида ғоят кучли омил бўлди.

Сайловларда қатнашган барча сиёсий партияларнинг қонунга мувофиқ равишда бугун парламентнинг Қонунчилик палатасида ўз фракцияларини ташкил этиш учун етарли ўринга эга бўлганининг ўзи ҳам уларнинг сайловчилар томонидан муносиб эътироф этилганидан далолат беради.

Сайловчилар ташаббускор гуруҳлари томонидан Қонунчилик палатасига кўрсатилган 54 та номзоддан 12 нафар мустақил депутат сайлангани ҳам алоҳида эътиборга лойиқ, деб ўйлайман.

Учинчидан, сайловларни ўтказиш жараёнида сайловчиларимиз ўзларининг сиёсий ва фуқаролик савияси етуклигини, ўз ҳаёти, ўз келажагини умумэътироф этилган демократик қадриятлар асосида қуришга қодир эканликларини намоён этдилар.

Тўртинчидан, бўлиб ўтган сайловлар яна бир ҳақиқатни яққол тасдиқлади: мамлакатимизнинг демократик янгиланиш ва эркин ижтимоий тузумга хос бўлган барча асосий қадриятларни ўзида мужассам этган фуқаролик жамияти барпо этиш

йўлидаги босқичма-босқич, изчил ҳаракати ҳозирги кунда ҳеч қандай куч тўхтата олмайдиган муқаррар, қонуний жараёнга айланди. Шундай деб айтишга бугун бизнинг барча асосларимиз бор.

Ва ниҳоят, бўлиб ўтган сайловлар аввалгиларидан наинки очиклиги ва кескин кураш олиб борилиши билан, балки, аввало, аксарият сайловчиларнинг бу жараёнлардан ҳар томонлама хабардорлиги, уларга онгли муносабати билан ҳам тубдан фарқ қилди.

Фуқароларимиз сайловларга мамлакатимиз ҳаётидаги энг муҳим, жамиятимизнинг барча жабҳаларида амалга оширилаётган ислохотларнинг мазмун-моҳиятига, демакки, ҳар бир сайловчи тақдирига таъсир кўрсатадиган сиёсий воқеа сифатида ёндашдилар. Бу ҳам бизнинг энг катта ютуқларимиздан биридир.

Ҳурматли халқ вакиллари!

Бугун мен Қонунчилик палатаси ва Сенатнинг биринчи қўшма мажлисида сўзга чиқар эканман, асосий мақсадим — жамиятимизни демократлаштириш ва янгилашнинг концепциясини, шунинг-

дек, мамлакатимизни 2005 йил ва келгуси даврда модернизация ва ислоҳ этиш бўйича олдимизга қўйиладиган асосий вазифаларни қисқача баён этишдир.

Бизнинг асосий узоқ муддатли ва стратегик вазифамиз аввалгича қолади — бу демократик давлат, фуқаролик жамияти қуриш жараёнлари ва бозор ислохотларини янада чуқурлаштириш, одамлар онгида демократик қадриятларни мустаҳкамлаш йўлидан оғишмай, изчил ва қатъият билан боришдир.

Мамлакатимизни ривожлантириш стратегияси ҳақида гапирганда, шуни алоҳида таъкидлашни истардимки, “бошқариладиган иқтисод” ёки “бошқариладиган демократия” деб аталмиш моделлар бизга мутлақо тўғри келмайди.

Албатта, биз, аввалгидек, давлат ва жамиятни ислоҳ этиш ҳамда модернизация қилишда ўзбек моделининг муҳим таркибий қисми бўлган босқичма-босқичлик тамойилига бундан буён ҳам қатъий амал қиламиз. Аммо, мустақил тараққиётимизнинг ўтган даврида ўзини оқлаган бу тамойилнинг юқорида

тилга олинган моделларга ҳеч қандай алоқаси йўқ.

Биз бугунги кунда минтақамизда яшаётган халқлар гўёки ҳали демократия учун тайёр эмас, бу борада “пишиб етилмаган”, улар олдин камбағаллик ва қашшоқлик билан боғлиқ муаммоларни ҳал қилишлари зарур, шундан кейингина демократия қуриш, сиёсий ва иқтисодий ислохотлар учун шарт-шароит юзага келади, деган гапларни ҳам кўп эшитамиз.

Бундай баёнот ва ёндашувлар — аввало, тарихни билмаслик, халқнинг бунёдкорлик салоҳиятига, куч-қудратига ишонмаслик, айтиш мумкинки, ҳозирги дунёни жадаллик билан ўзгартириб бораётган объектив, глобал жараёнларни тушунмаслик натижасидир.

Бугун, ҳамма бўлмаса ҳам, лекин кўпчилик одамлар яхши англайдики, фақат замон билан тенг қадам ташлаётган, тез ўзгараётган дунёнинг қатъий шарт ва талабларига жавоб беришга интилаётган мамлакатнинг келажаги ёруғ бўлиши мумкин.

Шу маънода, мустақилликни мустаҳкамлаш, жамиятни демократлаштириш ва янгилаш биз учун ҳамиша биринчи даражали устувор мақсад ва вазифа бўлиб қолаверади. Фақат мана шу асосда, мана шу негизда мамлакатдаги камбағаллик ва қолоқлик муаммоларини ҳал этиш мумкин ва зарур. Инкор этиб бўлмайдиган ушбу ҳақиқат шу муқаддас заминимизда яшайдиган ҳар бир инсоннинг қон-қонига, вужудига сингиб кетишини истардим.

Муҳтарам депутатлар!

Биз бугун ҳаётимизни ислоҳ қилиш ва янгилаш ҳақида гапирар эканмиз, ўз олдимизга қўйган қуйидаги устувор вазифа ва йўналишларга алоҳида эътибор қаратиш зарур.

І. Давлат қурилиши ва бошқаруви соҳасидаги энг муҳим вазифа бу қоиунчилик ҳокимияти бўлмиш мамлакат Парламентининг роли ва таъсирини кучайтириш, ҳокимиятнинг қонунчилик, ижро ва суд тармоқлари ўртасида янада мутаносиб ва барқарор мувозанатга эришишдан иборат.

Шу борада:

Президент ваколатларининг бир қисмини Парламентнинг юқори палатаси — Сенатга ва ҳукуматга ўтказиш, профессионал, доимий асосда ишлайдиган қуйи — Қонунчилик палатасини шакллантириш, унинг ваколат ва ҳуқуқларини кенгайтириш;

иккинчидан, Бош вазир ва умуман, мамлакат ҳукуматининг ролини ва шу билан бирга, масъулиятини кучайтириш;

учинчидан, суд ҳокимиятининг мустақиллиги ва эркинлигини мустаҳкамлашга қаратилган аниқ, қонуний чоратадбирларни амалга ошириш.

Биз олдимизга қўйган мақсадни соддагина ифодаламақчи бўлсак — ҳар қандай ҳокимият, у қонунчилик ёки ижро ва суд ҳокимияти бўладими — буларнинг барчаси қуйидаги талабларга жавоб бериши шарт. Яъни, ҳар қайсиси ўз вазифасини англаши, ўз масъулиятини ҳис қилиши, ўз юкини кўтариши ва таъбир жоиз бўлса, ўз аравасини мустақил равишда тортиши даркор.

Икки палатали парламентни барпо этишдан мақсад:

Биринчи — парламент ўз ваколатлари-ни самарали амалга ошириши, ҳар томонлама асосли ва пухта қарорлар қабул қилиши учун зарур бўлган ўзаро муво-занат ва чекловлар тизimini яратиш.

Иккинчи — Қонунчилик палатаси ўз фаолиятини доимий профессионал тарзда олиб боришини назарда тутган ҳолда, парламентнинг қонун ижодкорлиги борасидаги ишининг сифатини кескин ошириш.

Учинчи — Сенат асосан маҳаллий Кенгашлар, ҳудудларнинг вакиллари-дан иборат бўлишини ҳамда вакиллик ва-зифасини бажаришини инобатга олиб, умумдават ва ҳудудий манфаатларнинг мутаносиблигига эришиш.

Тўртинчи — аҳолининг мамлакат иж-тимоий ва сиёсий ҳаётидаги иштироки кўламини янада кенгайтириш.

Айнан шу мақсад юқори палата — Сенатнинг вилоят, шаҳар ва туман ва-киллик органлари депутатларидан сай-ланиши замирида ҳам мужассам.

Юқорида зикр этилган мақсад ва йўналишларнинг барчаси аввало мамлакатимизни модернизация қилиш борасида узоқни кўзлайдиган **“Кучли давлатдан — кучли фуқаролик жамияти сари”**, деган тамойилни ўзида ифода этади.

Бунда нималар назарда тутилмоқда?

Авваламбор, ҳокимият ваколатларининг маълум бир қисмини марказдан маҳаллий ҳокимият органларига ўтказишга қаратилган мавжуд қонун ва ҳуқуқий ҳужжатларни бир тизимга келтириш ва уларга қўшимча тарзда янги-ларини ишлаб чиқиш.

Яна бир муҳим вазифа — ўзини ўзи бошқариш органлари — маҳалла, маҳалла қўмиталари ва қишлоқ фуқаролик йиғинларининг роли ҳамда ваколатларини амалда кучайтириш лозим.

Иккинчидан — сиёсий партиялар ва фуқаролик институтларининг давлат аҳамиятига молик энг муҳим қарорларни қабул қилишдаги роли ва таъсирини тубдан кучайтириш.

Шу муносабат билан партиялар аҳоли ўртасида обрў-эътибор қозониш мақса-

дида изчил иш олиб бориши, сиёсий тажриба орттириши, сиёсий етукликка интилиши ва энг муҳими, молиявий мустақилликка эришиш, жамиятда ўз ўрнини топиш ва ўзининг доимий сайловчиларига таяниш учун фаол ҳаракат қилиши керак. Дастури ва йўналишидан қатъи назар, шак-шубҳасиз, барча партияларимиз мана шундай йўлни босиб ўтиши муҳим аҳамиятга эга.

Мен шу борада аҳолининг турли ижтимоий ва социал гуруҳлари манфаатларини ифодаловчи, мамлакатимизда шаклланаётган фуқаролик жамиятининг асосий институтлари бўлган ноҳукумат ва жамоат ташкилотларининг нуфузи ва таъсирини оширишга катта эътибор бераётганимизни ҳам алоҳида таъкидламоқчиман.

Одамлар онгида демократик қадриятларни мустаҳкамлашда, уларнинг сиёсий ва фуқаролик фаоллигини оширишда, мамлакатда рўй бераётган демократик ўзгаришларнинг кўламини кенгайтириш ва чуқурлаштиришда бу ташкилотларнинг ўрни ва аҳамияти беқиёсдир.

Ҳеч шубҳасиз, менинг назаримда, депутатлар корпуси, сиёсий партиялар ва нодавлат, ноҳукумат жамоат ташкилотларининг жамиятда обрў-эътибори ортиб бориши, мавқеи мустақамланиши билан, улар давлат ва ҳокимият тузилмалари фаолияти устидан жамоатчилик назоратининг асосий воситасига айланади.

Айни вақтда, имкониятдан фойдаланиб, ноҳукумат жамоат тузилмаларини шакллантириш жараёнига хос баъзи масалалар хусусида ҳам тўхталиб ўтмоқчиман.

Шуни ҳам таъкидлашга тўғри келадик, уларнинг айримларини, аввало турли ҳомийлик кўмагида тузилган нодавлат нотижорат ташкилотларини текшириш натижалари шуни кўрсатмоқдаки, бундай ташкилотлар фаолияти улар рўйхатдан ўтиш чоғида тақдим этган низом ва дастурлари доирасидан анчагина четга чиқиб кетмоқда ва муайян буюртмага асосланган мақсадларни кўзламоқда.

Табиийки, биз бундай ҳолатлар билан муроса қила олмаймиз. Қонунчили-

гимизга зид бўлган бу каби лойиҳаларнинг Ўзбекистонда келажаги йўқ эканини айтишга ҳожат бўлмаса керак, деб ўйлайман.

Яна бир бор такрорлайман, биз мамлакатни модернизация ва ислоҳ этиш масалаларида турли инқилоблар ва ақидапарастликнинг ҳар қандай кўринишларига қаршимиз.

Маълумки, инқилоблар, одатда, ҳамма даврларда ҳам зўравонлик, қон тукиш ва аждодлар яратган барча нарсани жоҳиллик билан вайрон қилиш воситаси ва қуроли бўлиб келган.

Ақидапарастлик эса, у қандай қиёфада бўлишидан қатъи назар — бу диний ақидапарастлик бўладими ёки коммунистик ақидапарастлик бўладими — ўз мафкурасига, ҳаётга қарашларига мос келмайдиган ҳамма нарсани инкор этади ва «кимки биз билан эмас экан, у бизга қарши» деган тамойил асосида ҳаракат қилади.

Ишончимиз комилки, демократияни ва турли «очиқ жамият моделлари»ни экспорт қилиб бўлмаганидек, давлат қури-

лишининг универсал лойиҳасини ҳам ташқаридан импорт қилиш ёки тиқиштириш мумкин эмас. Аслида, ҳаммага бирдек маъқул бўладиган бунақа моделнинг ўзи умуман йўқ.

Лўнда қилиб айтганда, биз тадрижий, яъни эволюцион изчиллик хусусиятларига эга бўлган ислоҳот ва ўзгаришлар тарафдоримиз. Фақат бу янгиланишлар ижтимоий муносабатлар ва турмуш тарзининг ўзгариши, одамлар онгида демократик қадриятларни мустаҳкамлаш билан чамбарчас боғлиқ ҳолда амалга оширилиши даркор.

II. Биз ҳокимиятнинг учинчи тармоғи — суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш ва янада либераллаштиришга алоҳида аҳамият берамиз.

Ўтган йиллар мобайнида мамлакатимизда ҳуқуқий давлатни шакллантиришнинг муҳим таркибий қисми бўлган суд-ҳуқуқ тизими қурилишининг мутлақо янги Концепцияси амалда жорий этилди.

Судларнинг жиноий, фуқаролик ва ҳўжалик ишлари бўйича ихтисослашуви амалга оширилди. Қонунчиликка би-

ноан суд ишларини апелляция ва кас-
сация тарзида кўриб чиқиш институт-
лари жорий этилди, тергов-суриштирув
ва кишиларни ҳибсда сақлаш муддатла-
ри сезиларли даражада қисқартирил-
ди, ишларни судларда кўриб чиқишнинг
қатъий муддатлари белгиланди.

Суд соҳасида кадрларни танлаш ва тас-
диқлашнинг самарали ва демократик
ҳуқуқий механизми яратилди, суд қарор-
ларини ижро этиш бўйича етарлича вако-
латларга эга бўлган департамент фаолият
кўрсатмоқда, судларнинг ўзи эса уларга
хос бўлмаган вазифалардан озод этилди.

Прокуратура органларининг суд жа-
раёнига аралашувини жиддий чеклаш
бўйича қонунчилик нормаларига зарур
ўзгартишлар киритилди. Бугунги кунда
суд жараёнида тортишув тамойили, яъни
прокурор билан адвокат ҳуқуқларининг
тенглиги таъминланмоқда. Мамлакат
жиноий қонунчилигини эркинлашти-
риш юзасидан муҳим чора-тадбирлар
амалга оширилмоқда.

Жиноятларнинг таснифи тубдан қайта
кўриб чиқилди ва ўзгартирилди, ўта оғир

бўлмаган тоифага кирувчи ҳамда ижтимоий хавф туғдирмайдиган жиноий ҳаракатлар таркиби сезиларли даражада кенгайтирилди.

Натижада фақат сўнгги икки ярим йил ичида катта ижтимоий хавф туғдирмайдиган қонунбузарликка йўл қўйган беш мингга яқин киши озодликда сақланди ва улар томонидан 11 миллиард сўмдан ортиқ миқдордаги моддий зарар қопланди.

Жиноят-ижроия кодексига киритилган ўзгартишлар жазони ўташ шароитларини анча яхшилаш, маҳкумларга муддатидан илгари озод бўлиш ҳуқуқини берадиган моддаларни кўпайтириш, жазони ўташ жойларида яшаш тартиби ва шароитини сезиларли даражада енгиллаштириш имконини яратди.

Натижада жазони манзил-колонияларда ўтаётган шахсларнинг улуши қамоқда сақланаётганлар сонига нисбатан анча кўпайди. Яъни, 1990 йилда манзил-колонияларда жазони ўтаётган шахслар маҳбусларнинг умумий сонига нисбатан 7 фоиз бўлган бўлса, бугунги

кунда бу рақам 21 фоизни ташкил этмоқда.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистонда ҳар 100 минг аҳолига нисбатан қамоқдагилар сони 158 кишини ташкил этади. Айни пайтда ушбу кўрсаткич, масалан, АҚШда — 715, Россияда — 584, Украинада — 416, Қозоғистонда — 386, Қирғизистонда — 390, Эстонияда — 339 кишидан иборат.

Шуни таъкидлаш лозимки, қонунчиликда одил судловни амалга ошириш шаклларида бири — ярашув институтининг жорий этилиши қонунийликни мустаҳкамлашда ижобий омил бўлди.

Халқимизнинг табиатига мос келади-ган мана шундай усулдан фойдаланиш ўтган давр мобайнида 26 мингдан ортиқ кишини жиноий жавобгарликдан озод қилиш имконини берди.

Суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш бўйича амалга оширилган ижобий ишларни қайд этар эканмиз, бу соҳада ҳали ечимини кутиб турган жиддий муаммолар борлигини ҳам инкор эта олмаймиз. Бу муаммолар, биринчи галда, судлар-

нинг ҳақиқий мустақиллиги ва эркинлигини таъминлаш билан боғлиқдир.

Суд — одил судловнинг олий нуқта-си ва унинг ролини ошириш ҳуқуқий давлат барпо этиш йўлидаги қонуний жараён. Шу муносабат билан прокуратура ваколатларининг бир қисмини судларга ўтказиш ҳозирги замоннинг мантиқий талабидир. Ва бу, энг аввало, инсоннинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларини, дахлсизлигини чеклаш билан алоқадор масалаларга тегишлидир.

Бугунги кунда жиноий ва процессуал қонунчилигимизнинг дастлабки тергов ва судгача бўлган жараён устидан суд назоратини кучайтириш билан боғлиқ айрим қоидаларини қайтадан кўриб чиқиш зарурати вужудга келди.

Бошқа демократик давлатлар каби Ўзбекистонда ҳам шахсни ушлаб туриш, ҳибсга олиш, шунингдек, бошқа процессуал мажбурий чораларини қўллаш учун санкция бериш ҳуқуқларини ҳам судларга ўтказиш керак, деб ўйлайман.

Бироқ, ушбу жараён ташкилий-ҳуқуқий масалаларни пухта ва жиддий

тарзда ишлаб чиқишни ҳамда суд тизими ва у билан боғлиқ бошқа ҳуқуқ-тартибот ва прокуратура органларининг ушбу ўзгартишларни киритиш учун зарур тайёргарликка эга бўлишини тақозо этади.

Суд-ҳуқуқ тизимини либераллаштириш борасида биз ҳал этишимиз лозим бўлган яна бир масала — бу жазолаш тизимидан ўлим жазосини чиқариб ташлашдир.

Бу ўринда гап, айрим мамлакатларда бўлганидек, ўлим жазосига мораторий қўллаш, яъни маҳкум йиллар давомида ушбу жазо чораси қачон ижро этилишини кутиб ётиши тўғрисида эмас, балки уни бутунлай бекор қилиш ҳақида бормоқда.

Биз мустақиллигимизнинг дастлабки кунларидан бошлаб ушбу масалани ҳал қилиш устида иш олиб бормоқдамиз. Ўтган ўн йилдан ортиқроқ вақт мобайнида ўлим жазоси қўлланилиши мумкин бўлган жиноятлар таркиби 33 тадан 2 тагача қисқартирилди.

Эндиликда фақат террорчилик ва оғирлаштирувчи вазиятларда қасддан

одам ўлдирганлик учунгина ўлим жазоси берилиши кўзда тутилган. Айни вақтда қонунчилигимиз ўлим жазосининг хотин-қизларга, вояга етмаганлар ва 60 ёшдан ошган шахсларга нисбатан қўлланилишини ман этади.

Бундан битта хулосага келиш мумкин — ушбу масала етилиб келмоқда ва уни ҳал қилиш лозим, лекин, бунинг учун, фикримизча, камида икки-уч йил вақт керак.

Биринчи навбатда аҳоли ўртасида кенг тушунтириш ишларини олиб бориш лозим, чунки бугунги кунда уларнинг кўпчилиги ўлим жазосининг бекор қилинишига қарши. Иккинчидан, ўлим жазоси ўрнига умрбод ёки узоқ муддатли жазони ўташга ҳукм қилинадиган шахслар учун тегишли жойлар қуриш керак.

Яна бир ўта муҳим масала — суд ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимларининг масъулиятини кучайтириш ҳақида алоҳида тўхталишни ўринли, деб биламан.

Такрор-такрор айтишга тўғри келади, бу соҳада хизмат қиладиган одам-

лар ўзининг профессионал ва фуқаролик бурчини, ўз вазифасини қанчалик ҳалол ва сидқидилдан ижро этиши, ҳеч муболагасиз, бутун ҳокимиятнинг обрўси ва кишиларимизнинг адолатга ишончи қай даражада бўлишини белгилайди.

Ҳеч шубҳасиз, мамлакатда коррупцияга қарши курашнинг даражаси, унинг амалий самараси кўп жиҳатдан ҳуқуқ-тартибот, прокуратура ва суд органлари тизимининг ўзида бу иллатга қарши қандай кураш олиб борилаётгани билан боғлиқдир.

Яна бир масала. Биз барчамиз, биринчи навбатда қонун ҳимоячилари, шўро давридан қолган эски иллатлардан тўла халос бўлишимиз, **тадбиркорлик, бизнес ва хусусий сектор вакилларига нисбатан муносабатимизни тубдан ўзгартиришимиз керак.** Минг афсуски, ўзимиз яхши қонунлар яратамиз-у, ўзимиз уларга қатъий риоя қилмаймиз.

Тадбиркорлар фаолиятига ноҳолис, тирноқ остидан кир қидириш кайфияти билан қарашдан бутунлай воз кечиш,

аксинча, уларнинг манфаатлари ва қонуний ҳуқуқлари ҳимоясини тўла таъминлаш фурсати етди.

Мамлакатимиз келажагини белгилаб берадиган бу тоифа вакилларига шундай ҳуқуқий замин, имтиёз ва кафолатлар тизимини яратиш керакки, улар ўзи, ўз оиласи, бутун мамлакат иқтисодиётининг равнақи йўлида эмин-эркин ва аниқ мақсад билан меҳнат қила олсинлар.

III. Ўзбекистонда демократик янгиланишлар жараёнини чуқурлаштириш ва фуқароларнинг эркинликларини таъминлашнинг фоят муҳим шarti — бу оммавий ахборот воситаларини ривожлантириш учун демократик андозаларни жорий этиш бўйича аниқ ва изчил чораларни амалга оширишдир.

Бу борадаги асосий вазифа — мамлакатимизда ислохотларни чуқурлаштириш жараёнининг муҳим таркибий қисми бўлмиш матбуот, телевидение, радио фаолиятини янада либераллаштириш, уларнинг мустақиллиги ва эркинлигини амалда таъминлашдан иборат.

Халқимиз оммавий ахборот воситаларидан мамлакатимиз ва хорижда содир бўлаётган воқеалар тўғрисида ҳолис ва тезкор ахборотлар олишни, шу билан бирга, биринчи навбатда, ҳокимият органлари ва бошқарув тузилмалари фаолияти ҳақидаги танқидий фикрларни, ислоҳотлар ва янгиланишлар йўлидан илгари боришимизга тўсиқ бўлиб турган нуқсонлар, ҳаётдаги долзарб муаммолар хусусида ошкора, профессионал таҳлилий материалларни кутади.

Шуни тан олиш керакки, биз мустабид тузум мероси ва ақидаларидан, унинг мафкураси, маъмурий назорати ва цензурасидан жуда катта қийинчилик билан халос бўляпмиз.

Ҳалигача журналистлар фаолиятида ўз-ўзини цензура қилиш, юқоридан буйруқ кутиш кайфиятлари сезилиб турибди.

Айни пайтда, шуни ҳам қайд этиш зарурки, ахборот эркинлигини таъминламасдан, оммавий ахборот воситаларини одамлар ўз фикри ва ғояларини,

содир бўлаётган воқеаларга муносабатини эркин ифода этадиган минбарга айлантирмасдан туриб, демократияни чуқурлаштириш ва аҳолининг сиёсий фаоллигини ошириш, фуқароларнинг мамлакат сиёсий ва ижтимоий ҳаётидаги амалий иштироки тўғрисида сўз юритиб бўлмайди, деган тушунча жамоатчилигимиз ўртасида тобора кучайиб ва мустаҳкамланиб бормоқда.

Ушбу вазифаларни амалга оширишда қуйидагилар муҳим аҳамият касб этади:

Биринчидан — аввало, оммавий ахборот воситаларининг иқтисодий эркинлигини таъминлаш керак. Бу уларнинг мустақил фаолият юритиши ва ривожланиши учун асосий омил бўлиши лозим.

Биз матбуот ва ахборот эркинлигининг кафолатини бозор муносабатлари, ахборот майдонида соғлом рақобат тамойилларининг ривожланишида кўра-миз.

Шу муносабат билан оммавий ахборот воситаларини қўллаб-қувватлаш

бўйича мустақил жамоатчилик фонди тузиш фурсати етди, деб ўйлайман.

Бу фонднинг ташкил этилиши мамлакатимизда иқтисодий жиҳатдан ўзини ўзи таъминлай оладиган электрон, босма ва бошқа турдаги, шу жумладан, хусусий ахборот воситаларини ўз ичига олувчи давлат ва нодавлат оммавий ахборот воситаларининг яхлит тизимини шакллантириш жараёнини қўллаб-қувватлашга ёрдам берган бўлар эди. Лекин бу — оммавий ахборот воситалари фақат ушбу фонд маблағлари ҳисобидан фаолият юритади, деган гап эмас. Барчага аёнки, улар ўз фаолиятлари ҳисобидан вужудга келадиган молиявий манбаларга ҳам эга бўлиши лозим.

Ушбу фонднинг молиявий асосини ҳам ички, ҳам ташқи, шунингдек, давлат ва нодавлат тижорат тузилмаларининг ҳомийлик маблағлари ташкил этмоғи керак.

Фонд маблағлари нафақат нодавлат электрон ва босма оммавий ахборот воситаларини ривожлантириш, уларнинг

моддий-техника базасини модернизация қилиш ва мустаҳкамлашга, айти пайтда журналистлар ва техник ходимларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш, малакасини ошириш каби муҳим масалаларга ҳам йўналтирилиши даркор.

Бу иш, жумладан, мамлакатимиз ва хориждаги етакчи таълим муассасалари ва теле-радио журналистика марказларида малака ошириш, тренинглари ташкил этиш орқали амалга оширилиши лозим.

Иккинчидан, бугунги кунда давлат телевидениеси негизида жамоатчилик телевидениеси каналини босқичма-босқич шакллантириш масаласи ҳам муҳим аҳамият касб этмоқда.

Теле-радио индустрия бозорини ривожлантириш, тижорат ва ҳудудий нодавлат теле-радиостудияларнинг фаолият юритиши учун зарур шарт-шароит яратиш, бу соҳада гоялар ва дастурларнинг ижодий рақобат муҳитини вужудга келтириш бўйича аниқ чора-тадбирлар мажмуини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш керак.

Замонавий рақамли ахборот технологияларини жорий этишни жадаллаштириш зарур. Афсуски, бугунги кунда вилоятлар телеканаллари ва студияларининг моддий-техника базаси ва уларда ишлаётган ходимларнинг касб маҳорати ҳали-бери заифлигича қолмоқда.

Ўйлайманки, ҳозирги ахборот, коммуникация ва компьютер технологиялари асрида, интернет кундан-кунга ҳаётимизнинг барча жабҳаларига тобора чуқур ва кенг кириб бораётган бир пайтда, одамларнинг онги ва тафаккури учун кураш ҳал қилувчи аҳамият касб этаётган бир вазиятда бу масалаларнинг жамиятимиз учун нақадар долзарб ва устувор бўлиб бораётгани ҳақида гапириб ўтиришга ҳожат йўқ.

IV. Навбатдаги ўта муҳим масала — ташқи сиёсатимизнинг устувор йўналишлари ҳақида ҳам алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман.

Бугун ҳеч муболагасиз, ғурур ва ифтихор билан айтиш мумкинки, мустақилликка эришганимиздан буён ўтган

тарихан қисқа давр ичида мамлакатимиз дунё ҳамжамиятида ўзининг муносиб ўрнини эгаллади.

Ўзбекистоннинг жаҳондаги обрў-эътибори юксалиб бораётгани энг аввало:

— юртимизда демократик ва бозор иқтисодиёти ислохотларини амалга ошириш натижасида қўлга киритилаётган улкан ижобий ўзгаришларда, уларнинг халқаро ҳамжамият томонидан эътироф этилишида мужассам бўлмоқда;

— бу — давлатимизнинг жаҳон аҳлига яхши маълум бўлган, минтақамизда барқарорлик ва хавфсизликни мустаҳкамлашга қаратилган ташаббусларининг амалий самарасида ўз ифодасини топишмоқда;

— ва ниҳоят, бу — мамлакатимизнинг халқаро сиёсат майдонида олиб бораётган ҳар томонлама пухта ишланган, чуқур ўйланган ташқи сиёсатининг натижаси сифатида намоён бўлмоқда.

Бугун биз 2005 йил ва кейинги йиллар учун мўлжалланган ташқи сиёсатимизнинг устувор йўналишларини бел-

гилашда бу масалага дунёда ва минтақамизда вужудга келаётган мураккаб ва зиддиятли вазиятни инобатга олиб, ҳаётий аҳамиятга эга бўлган миллий манфаатларимиз ва мамлакатимиз хавфсизлигини таъминлаш нуқтаи назаридан ёндашмоғимиз керак.

Бугун мана шу юксак минбардан туриб айтмоқчиман: **давлатимиз ташқи сиёсатининг маъно-мазмуни ва мақсади битта — у ҳам бўлса, Ўзбекистон манфаати ва яна бир бор Ўзбекистон манфатидир.**

Биз миллий манфаатларимиз мос келадиган барча мамлакатлар билан фаол ҳамкорлик қилишга тайёرمىз. Айни пайтда халқаро ҳаётнинг муайян принциплал масалалари бўйича қарашларимизда тафовут бўлган давлатлар билан ҳам очиқ мулоқот олиб боришга ҳозир эканлигимизни билдирамыз.

Биз халқаро муносабатларни мафкуралаштиришга бўлган ҳар қандай уришга қатъиян қаршимиз.

Марказий Осиёда тинчлик ва барқарорликни сақлаш, бу минтақани барқа-

рор хавфсизлик ҳудудига айлантиришни ташқи сиёсатимизнинг муҳим устувор йўналиши этиб белгилаб олганмиз.

Биз интеграция жараёнлари ва бозор ислохотларини ривожлантиришга, Марказий Осиё минтақасида умумий бозорни шакллантиришга алоҳида аҳамият берамиз.

Фақат ўзининг тор миллий қобигида қолиб кетмаган бозоргина хорижий инвестицияларнинг катта оқимини жалб қилиб, минтақа мамлакатларининг барқарор ривожланиши ва фаровонлигини таъминлай олади.

Минтақамиздаги ҳозирги мавжуд аҳволни реал ва холис баҳолар эканмиз, Афғонистондаги вазиятни барқарорлаштириш ва қайта тиклаш борасида давом этаётган ижобий жараёнлар билан бир қаторда, **минтақада стратегик мавҳумлик сақланиб қолаётганини ҳам тан олишга тўғри келади.**

Бу срда жаҳондаги йирик давлатлар ва бизга қўшни мамлакатларнинг геостратегик манфаатлари мавжуд бўлиб, баъзида улар бир-бири билан келишмасли-

гини ҳам кузатиш мумкин. Халқаро терроризм, экстремизм, наркоагрессия ва минтақавий хавфсизликка нисбатан бошқа трансмиллий таҳдидлар ҳамон сақланиб қолмоқда.

Бугун Афғонистонда гиёҳванд моддалар ишлаб чиқариш ҳажмининг ортиб бораётгани жаҳон ҳамжамияти ва минтақа давлатларини қаттиқ ташвишга солаётир.

Бироқ, бу иллатга қарши фақат гиёҳванд моддалар ишлаб чиқарилаётган ҳудуд атрофида “хавфсизлик зона”сини ташкил этиш, жазолаш ва маъмурий чора-тадбирларни кучайтириш билангина курашиш кифоя қилмайди.

Бу муаммони биринчи навбатда Афғонистон иқтисодиётини чуқур таркибий ўзгартириш, аҳолини тинч ва бунёдкорлик меҳнати билан банд этиш орқали ҳал қилиш мумкин ва лозим.

Бундай таҳдидларга қарши самарали чоралар кўриш, минтақада хавфсизлик ва барқарор ривожланишни таъминлаш билан боғлиқ бошқа вазифаларни фақат шу заминда жойлашган давлатлар-

нинг фаол иштироки билан ҳал этиш мумкин.

Айнан шу боис бу ерда яшаётган халқларнинг муҳим ҳаётий манфаатларига дахлдор бўлган иқтисодий, сув-энергетика, транспорт-коммуникация, экологик характердаги умумминтақавий масалаларни ечиш учун ўзаро ҳамжиҳатлик ва амалий ҳаракатлар механизмини шакллантириш муҳим аҳамият касб этади.

Бу борада халқимиз асрлар давомида шаклланган “Қўшнинг тинч — сен тинч” деган ҳаётий нақлга доимо амал қилиб келмоқда. Биз бундан буён ҳам шу таъмоилга қатъий риоя қиламиз.

Шуни таъкидлаш лозимки, Шанхай Ҳамкорлик Ташкилоти, Марказий Осиё Ҳамкорлиги Ташкилоти, Мустақил Давлатлар Ҳамдустлиги ва бошқа ташкилотлар билан ҳамкорлигимиз минтақада хавфсизлик, тинчлик ва барқарор ривожланишни таъминлашнинг муҳим шарти ҳисобланади.

Ўзбекистон ташқи сиёсат соҳасидаги вазифаларни ҳал этишда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти доирасидаги ҳам-

корликни ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратади.

Биз бу нуфузли ташкилотнинг минтақавий ва глобал хавфсизликни таъминлаш ҳамда ҳозирги замоннинг бошқа долзарб муаммоларини ҳал этиш борасидаги иштироки кенгайишидан манфаатдормиз.

Шу билан бирга, жаҳон майдонида халқаро хавфсизлик масаласи билан боғлиқ мутлақо янги тенденция ва вазиятлар, шунингдек, янги таҳдидларнинг пайдо бўлиши, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти тузилмаларини, биринчи навбатда, унинг етакчи органи — Хавфсизлик Кенгашини ислоҳ қилиш ва таркибини қайта кўриб чиқишни тезлаштиришни тақозо этмоқда.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотини модернизация ва ислоҳ қилиш қанчалик зарур бўлмасин, биз бугунги кунда бу ташкилотнинг муқобили йўқ, деб ҳисоблаймиз.

Биз Европа қитъасидаги Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Ташкилоти, Европа Иттифоқи ва НАТО каби муҳим

тузилмалар билан юртимизда демократик ва бозор ислохотларини чуқурлаштириш, мамлакатимизда ва умуман минтақада хавфсизлик ва барқарорликни таъминлаш борасида ҳамкорликни мустаҳкамлашдан манфаатдормиз.

Халқаро валюта фонди, Жаҳон банки, Осиё тараққиёт банки, Ислон тараққиёт банки ва бошқа **йирик, нуфузли халқаро молия ва иқтисодиёт тузилмалари ҳамда ташкилотлари билан ҳамкорлик келгусида ҳам ташқи сиёсатимизнинг устувор йўналишларидан бўлиб қолаверади.**

Юртимизда амалга оширилаётган янгиланиш ва иқтисодий ислохотлар жараёнида ушбу ташкилотларнинг роли ва ўрни бениҳоя катта.

Ўзбекистон жаҳондаги йирик, халқаро майдонда етакчи ўрин тутадиган давлатлар — АҚШ, Россия, Япония, Хитой, Германия, Франция ва Европа Иттифоқининг бошқа мамлакатлари билан ҳамкорлик муносабатларини ривожлантириш ва мустаҳкамлашга алоҳида эътибор беради.

Биз Жанубий Корея Республикаси, Ҳиндистон, Жанубий ва Жануби-Шарқий Осиё, Яқин Шарқ ва Араб Шарқининг кўплаб мамлакатлари билан яқин муносабатлар ўрнатганмиз.

Бугунги кунда халқаро терроризм, экстремизм ва радикализмга қарши кураш дунё мамлакатларини бирлаштирадиган асосий омил бўлиб қолмоқда. XXI аср вабоси бўлган ушбу иллатга қарши жаҳон ҳамжамиятининг муросасиз курашини Ўзбекистон тўла қўллаб-қувватлайди.

Айни пайтда, биз фақат терроризмнинг ташқи кўринишларига, бегуноҳ одамларни гаровга оладиган, портлатадиган ва ўлдирадиган кимсаларга қарши курашиш билангина бу офатни бартараф этиб бўлмаслигини бир неча бор таъкидлаганмиз. Ҳаётнинг ўзи шунини кўрсатмоқдаки, авваламбор, ушбу балоқазонинг бирламчи манбаларига қарши курашиш даркор.

Яъни, ислом динини сиёсатга айлантираётган, ёвузлик ва террорчилик мафкурасини яратаётган кўплаб радикал ва экстремистик марказларнинг, биринчи

навбатда, ёшлар онгини заҳарлаб, зомбига айлантириб, улардан террорчилар тайёрлаш бўйича конвейер ташкил этаётган, халифалик тузишдек турли хом-хаёлларни амалга оширишга уринаётган қабих кучларнинг илдизини қирқиб ташлаш керак.

Бугун мана шу минбарда туриб, яна бир бор таъкидламоқчиман: биз халқаро терроризмни ота-боболаримиздан қолган муқаддас динимиз — ислом дини билан боғлашдек хавфли ният ва уринишларни кескин қоралаймиз. Бундай оқибати ўйланмаган ва ифвогарона хатти-ҳаракатлар биринчи галда “Ал-Қоида” ёки “Ҳизбут-таҳрир” каби энг ашаддий экстремистик ҳаракат ва ташкилотларга қўл келади.

Барчамиз бир ҳақиқатни чуқур англаб олишимиз керак — бугун ислом динининг ичида кескин қарама-қаршилиқ мавжуд. Шу муносабат билан бор куч ва салоҳиятни сафарбар этган ҳолда, маърифатли, бағрикенг ислом динига мусулмонликни ниқоб қилиб олиб, унинг устидан ҳукмронлик қилишга уринаёт-

ган жангари, мутаассиб кучларга қарши курашишда ёрдам бериш даркор.

Биз наркоагрессия, халқаро терроризм, диний экстремизм ва сепаратизм учун ҳеч қандай “транзит” мамлакат йўқ ва бўлиши мумкин ҳам эмас, деб ҳисоблаймиз. Ишончим комил, бундай тажовузкор кучлар билан “ўйин” қилиш, уларга қарши курашдан ўзини четга олишга ҳар қандай уриниш катта хатодир.

“Сен менга тегма — мен сенга тегмайман” деган ақидага асосланган тактика тобора хавфли тус олиб, авваламбор, шундай позицияда турган мамлакатларнинг ўзи учун ўта хатарли бўлиб бормоқда.

Бизнинг шунга ишончимиз комилки, Марказий Осиё нафақат ядровий, балки ҳар қандай бошқа оммавий қиргин қуроллари, чунончи, биологик ва кимёвий қурооллардан ҳам холи ҳудудга айланиши лозим.

Айниқса, халқаро терроризм бундай қуроолларга эга бўлишга интилаётган бугунги кунда бу масала янада долзарб аҳамият касб этмоқда.

Минтақамиз шароитида ҳар бир давлат оммавий қиргин қуроллари тарқатмаслик режимига сўзсиз амал қилиши, икки хил мақсадда ишлатилувчи материаллар сақланадиган ва фойдаланиладиган объектларнинг хавфсизлик тизimini такомиллаштиришни таъминлаш тўғрисидаги мажбуриятни ўз зиммасига олиши даркор.

Боз устига, шубҳали ва ҳавойи иқтисодий манфаатларни кўзлайдиган айрим раҳбарларнинг бутун бир ҳудудларни жаҳоннинг ядро чиқиндилари ва заҳарловчи моддалар ахлатхонасига айлантириш учун уринишига йўл қўйиб бўлмайди.

Агарда бундай уринишлар амалга ошгудек бўлса, минтақанинг экологик тизими, ҳозирги пайтда шу заминда яшаётган одамлар ва келажак авлодлар соғлиғи учун ҳалокатли оқибатлар юзага келиши мумкин.

Бугунги кунда минтақамизни деярли ҳамма томондан ядро қуролига эга бўлган давлатлар ўраб турибди. Марказий Осиё ядровий таҳдидлардан ҳимояланган эмас.

Айнан шунинг учун Марказий Осиё-ни ядро қуролидан холи ҳудуд сифати-да ҳуқуқий жиҳатдан расмийлаштириш бўйича 1998 йилда бошланган ишларни охирига етказиш ва бу борадаги тегиш-ли келишувларни кучга киритиш мин-тақамиз давлатлари ташқи сиёсатининг устувор вазифаларидан бири бўлмоғи лозим.

Ўзбекистоннинг 2005 ва кейинги йиллардаги ташқи сиёсатининг асосий устувор вазифалари ана шулардан иборат.

V. Иқтисодий соҳадаги муҳим устувор вазифаларга тўхталишдан олдин 2004 йилда мамлакатимиз иқтисодиётини ривожлантиришнинг асосий яқунларини қис-қача баён қилишга ижозат бергайсизлар.

Гарчи ўтган йил биз учун осон кечма-ган бўлса-да, 2004 йилда эришилган ютуқлар барчамизни қувонтиради.

Авваламбор, иқтисодиётнинг барқарор ўсиши таъминланди, макроиқтисодий ва молиявий барқарорлик мустаҳкамланди, иқтисодиёт ва унинг айрим соҳаларидаги мутаносиблик кучайди.

Ислоҳот йиллари давомида ялпи ички маҳсулот илк бор 7,7 фоиз ўсди. Иқтисодиётнинг деярли барча тармоқ ва соҳалари жадал ва изчил ривожланмоқда — саноат ишлаб чиқариш ҳажми 9,4 фоизга, истеъмол моллари ишлаб чиқариш 13,4 фоизга, жумладан, саноат товарлари ишлаб чиқариш 18,6 фоизга ўсди.

Иккинчидан, қатъий пул-кредит сиёсатини ўтказиш натижасида ислоҳот йиллари давомида биринчи марта инфляция даражаси энг паст — 3,7 фоиз бўлишига эришдик. Бу аҳолининг реал даромадлари ўсишига ҳам ўз таъсирини кўрсатди — 2004 йилда бу кўрсаткич 15 фоизга ўсди.

Учинчидан, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми ўтган йили 10,1 фоизга ошди. Бошоқли дон экинларидан тахминан 5 миллион тоннага яқин ҳосил олинди. Кейинги йилларда биринчи марта пахта хом ашёси етиштиришда энг катта натижага эришилди — 3,5 миллион тонналик пахта хирмони бунёд этилди.

Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши-ни ташкил этиш тизими тубдан ўзгармоқда, фермерлик қишлоқда хўжалик юритишнинг энг истиқболли ва самарали шакли сифатида етакчи ўринни эгалламоқда.

Бугун республикамизда 85,5 минг фермер хўжалиги фаолият кўрсатмоқда ва айнан улар ҳозирги кунда муҳим қишлоқ хўжалик экинларини етиштирадиган асосий ишлаб чиқарувчиларга айланмоқда.

Тўртинчидан, маҳсулот экспорти бўйича ҳам сезиларли натижалар қўлга киритилди — унинг ҳажми 30 фоизга ошди. Шу билан бирга, экспорт таркиби сифат жиҳатидан ўзгариб бормоқда. Тайёр маҳсулотларнинг экспортдаги улуши 52 фоизга ўсди. Ташқи савдо айланмасида жами 1 миллиард АҚШ долларидан ортиқ миқдордаги ижобий сальдога эришилди.

Бешинчидан, 2004 йилда мамлакат иқтисодиётида кичик бизнес ва хусусий тармоқ кўлами ҳамда ҳажми салмоқли даражада ўсди. Кичик бизнес корхона-

лари сони ўтган йилда 14 фоизга кўпайди.

Хусусий тадбиркорликни ривожлантириш ҳисобига 425 мингдан зиёд янги иш ўринлари ташкил этилди. Бу 2003 йилга нисбатан 14 фоиз кўп демакдир. Кичик бизнеснинг ялпи ички маҳсулотдаги улуши ортди ва 2004 йилда 35,6 фоизни ташкил этди.

Бу натижаларга эришишда тадбиркорларнинг эркин фаолият юритишларини кафолатлаш, уларни давлат рўйхатига олишнинг соддалаштирилган механизмини жорий қилиш, маҳсулот ва хизматларни сертификатлаштириш тартибини унификация қилиш, кичик бизнес субъектларининг кредит ресурсларидан фойдаланиш имкониятларини кенгайтириш бўйича қўрилган чора-тадбирлар муҳим омил бўлди.

Олтинчидан, мамлакат реал иқтисодиётига йўналтирилган инвестициялар ҳажми сезиларли даражада ошди. Ўтган йили бу кўрсаткич 5,2 фоизга ўсди ва ялпи ички маҳсулотнинг 20 фоизини

ташкил этди. Бунда марказлаштирилган манбалар улуши кескин камайди ва марказлаштирилмаган манбалар, аввало, корхоналарнинг ўз маблаглари улуши ошиб, жами инвестицияларнинг 43 фоиздан ортигини ташкил этди.

Иқтисодиётимизга тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар жалб этиш кескин — яъни, 1,5 баробар кўпайди. Айниқса, нефть, газ, тўқимачилик саноатида уларнинг улуши янада салмоқли бўлди.

Иқтисодиётни таркибий ўзгартиришга қаратилган чора-тадбирлар босқичма-босқич амалга оширилди. Ўз маблагларимиз ва жалб қилинган сармоялар ҳисобидан йирик саноат, коммуникация, инфратузилма объекtlари ва бошқа иншоотлар бунёд этилди.

Транспорт коммуникацияларини ривожлантириш тўғрисида алоҳида тўхталиб ўтиш жоиз, деб биламан. Бу йўналишда кўпгина салмоқли ишлар амалга оширилди.

Амударё узра узунлиги 681 метрлик замонавий автомобиль-темирйўл кўприги барпо этилди. Янги Тошгузар — Бой-

сун — Кумқўрғон темир йўл магистралли қурилиши жадал суръатлар билан давом этмоқда. Бу йўлнинг 57 километрлик Тошгузар — Деҳқонобод участкасида ўтган йили ишчи поездлар қатнови бошланди.

Тошкент — Самарқанд ва Тошкент — Ангрен йўналиши бўйича электр поездлар қатнови йўлга қўйилди. Бугунги кунда Ўзбекистон йўллари кўплаб параметрлар бўйича халқаро андозалар ва замонавий талабларга жавоб беради.

Еттинчидан, иқтисодиётда давлат иштирокини камайтиришга қаратилган маъмурий ислоҳотлар босқичма-босқич татбиқ этилмоқда ва ўзининг ижобий натижаларини бермоқда.

Давлат бошқаруви органларининг вазифалари тубдан қайта кўриб чиқилди, эски маъмурий-буйруқбозлик тизимиغا хос, ўз умрини яшаб бўлган ортиқча бўгин ва вазифалар, биринчи галда, тақсимлаш функциялари кескин тарзда қисқартирилди. Давлат ва хўжалик бошқаруви органлари ўртасидаги ваколатлар аниқ чегаралаб қўйилди.

Маъмурий ислоҳот жараёнида 20 га яқин давлат бошқаруви органи қайта ташкил этилди ва 40 мингдан ортиқ штат бирлиги тугатилди ёки бошқарув ходимлари сони 22 фоизга қисқартирилди.

Моддий ресурсларни турли квоталар, лимитлар ва разнарядкалар асосида тақсимлашнинг эски тузумдан мерос бўлиб қолган марказлаштирилган тизимига барҳам берилди. Товар-хон ашё биржалари фаолияти тубдан ўзгартирилди.

Маҳсулотларнинг катта қисми, жумладан, юқори ликвидли ва харидоргир товарлар — пахта толаси, лент, бензин, дизель ёнилғиси, минерал ўғитлар, ўсимлик ёғи, ун каби маҳсулотлар бугунги кунда биржа савдолари орқали сотилмоқда.

Ўтган йилнинг декабрь ойида Ўзбекистонда бўлган Халқаро валюта фонди миссияси 2004 йилда мамлакатимизда иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш йўлидаги саъй-ҳаракатларимизга юқори баҳо берди. Хусусан, миссия ўз меморандумида 2004 йил Ўзбекистон учун

туб иқтисодий ўзгаришлар жараёнининг муҳим бурилиш даври бўлганини қайд этди.

Айниқса, юқори иқтисодий натижаларга эришилгани, бюджет кўрсаткичлари муваффақиятли бажарилгани, иқтисодий ислоҳотлар жараёни жадаллаштирилгани, жумладан, кенг қўламли хусусийлаштириш ишлари амалга оширилгани, зарар кўриб ишлаётган ва паст рентабелли қишлоқ хўжалиги ширкатлари тугатилиб, уларнинг негизда фермер хўжаликлари ташкил этилгани, маъмурий ислоҳотлар ўтказилганига алоҳида эътибор қаратилди.

Халқаро валюта фонди миссияси Ўзбекистон ҳукуматининг макроиқтисодий дастури ва 2005 йилда амалга ошириш мўлжалланган таркибий ислоҳотларни тўлиқ қўллаб-қувватлашини баён этди.

2004 йил яқунларига кўра “Наследие” фонди ва “Уолл стрит жорнэл” томонидан тайёрланган ҳамда машҳур “Вашингтон таймс” газетасида чоп этилган Иқтисодий эркинлик индекси бўйича

Ўзбекистоннинг жаҳондаги сезиларли тараққиётга эришган ўнта давлат қаторига киритилгани бизга катта мамнуният бағишлайди.

Муҳтарам дўстлар!

Энди, ижозатингиз билан, 2005 йилда **иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишнинг энг муҳим устувор вазифалари ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.**

Асосий устувор вазифа аввалгидек — бозор ислоҳотларини чуқурлаштириш ва иқтисодиётни янада эркинлаштиришдан иборат.

Мамлакатни модернизация қилиш ва аҳолига муносиб турмуш шароити яратиш бериш борасида ўз олдимизга қўйган мақсад ва вазифаларимиз ҳамда минтақа ва жаҳон бозорларида рўй бераётган ўзгаришлар, кучли талаб ва рақобат иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштиришни объектив шарт қилиб қўймоқда.

Бу борада ҳам жуда кўп ечилмаган муаммолар бор. Яъни, эски маъмурий-тақсимот тизими қолипларидан бутунлай воз кечиш, давлатнинг иқтисодиёт-

га аралашувини янада чеклаш, эркин тадбиркорлик фаолияти учун амалий кафолатларни таъминлаш, иқтисодиёт ва бизнесни барқарор ривожлантириш, тўлақонли бозор инфратузилмасини шакллантириш йўлидаги мавжуд гов-тўсиқларни бартараф этишимиз зарур.

Бу йўналишда кўп ишлар қилинди, аммо яқин вақт ичида ҳал қилишимиз лозим бўлган масалалар ҳам оз эмас. Ана шундай масалалардан бирига сиз-ларнинг эътиборингизни қаратмоқчи-ман.

Бугун мамлакатимизда аҳолининг иш ҳақи ва даромадларини босқичма-бос-қич ошириб боришни таъминлаш учун зарур шарт-шароитлар яратилди.

Ишлаб чиқаришнинг жадал модер-низация қилиниши, замонавий қувват-ларнинг ишга туширилиши истеъмол бозорини сифатли ва рақобатга бардош-ли маҳсулотлар билан тўлдириш имко-нини бермоқда.

Бу вазифани ҳал этишда инфляция даражасини пасайтиришга эришгани-миз, пул массаси назорат қилинаётга-

ни, миллий валютамиз — сўмнинг конвертацияси ва барқарор курси асосий омил бўлмоқда.

Ўз навбатида, аҳоли даромадларининг ўсиши унинг харид қобилиятини ошириш, ишлаб чиқариш ҳажмини кенгайтириш ва мамлакатда барқарор иқтисодий ривожланишни таъминлашда муҳим роль ўйнайди.

Лекин, шуни унутмаслик керакки, аҳоли даромадларининг ўсиши нарх-навонинг кўтарилишига, яъни инфляцияга олиб келмаслиги лозим. Бунинг учун эса пул маблағларини, биринчи навбатда, нақд пулни банк айланмасига жалб этиш бўйича чора-тадбирлар комплекси ва механизмини амалга ошириш зарур. Шу билан бирга, аҳолига, айниқса, қишлоқ жойларида кўрсатилаётган хизматлар ва сервиснинг ҳажми ҳамда турларини кескин кўпайтиришга эришиш лозим.

Бу борада уй-жой қурилишини рағбатлантириш, молиявий оқимни йўналтириш мумкин бўлган, бозор иқтисодиёти талабларига жавоб берадиган сама-

рали уй-жой бозорини шакллантириш муҳим аҳамият касб этади.

Тижорат банклари аҳолининг ўз пул маблағларини депозитларда, айниқса, узоқ муддатли депозитларда сақлашдан манфаатдорлигини кучайтириш учун жиддий ишлашларига тўғри келади.

Иккинчи устувор вазифа — хусусий тармоқнинг жадал ривожланишини, унинг мамлакат иқтисодиётидаги улуши кўпайишини таъминлаш.

Кейинги йилларда республика ҳукумати томонидан амалга оширилган чора-тадбирлар натижасида хусусий бизнес фаолият кўрсатаётган макроиқтисодиёт ва тадбиркорлик муҳити анча яхшиланди. Буни мамлакатимиз тадбиркорлари ҳам, хорижий экспертлар ҳам эътироф этмоқда. Бироқ, бу борада барча муаммолар ҳал қилинди, деб айтишга ҳали эрта.

Бу соҳадаги энг муҳим вазифалар қуйидагилардан иборат:

Биринчидан, давлат тузилмаларининг хусусий тадбиркорлик фаолиятига аралашувини янада кўпроқ чеклаш.

Дунёнинг ривожланган мамлакатларида бўлгани каби, бизда ҳам текширишлар натижалари бўйича молиявий ва маъмурий жазоларни (мисол учун, хўжалик субъекти фаолиятига жиддий таъсир кўрсатадиган катта миқдорда жарима солиш, корхона фаолиятини тўхтатиб қўйиш ёки тугатиш, ҳисоб рақамидан фойдаланишни тақиқлаш ва ҳоказоларни) фақат суд томонидан тайинлаш тизимига ўтиш вақти етди.

Иккинчидан, хўжалик субъектларига нисбатан қўлланадиган жазо чоралари тизимини тўлиқ қайта кўриб чиқишнинг ҳам фурсати келди. Қасддан содир этилмаган ва катта бўлмаган қоидабузарликлар учун жазо чораларини камайтириш ва тадбиркорлар етказилган зарарни ихтиёрий равишда тўлиқ қоплаган ҳолларда жазони қўллашдан воз кечиш керак.

Шу муносабат билан Адлия, Иқтисодиёт ва Молия вазирликлари тез муддатда манфаатдор тузилмалар билан биргаликда хусусий тадбиркорлик учун ана шундай кафолатлар яратишга қара-

тилган таклифларни киритишлари лозим.

Учинчидан, хусусий тадбиркорларга зарур ресурсларни сотиб олиш ва ўз маҳсулотини сотиш учун бозорларга чиқиш имкониятларини кенгайтириш бўйича бошланган ишларни давом эттириш, биржа ва аукцион савдолари орқали сотилаётган товарлар тури ва ҳажмини кенгайтиришга қаратилган қатъий чора-тадбирлар кўриш, марказлаштирилган тақсимот тизимига қайтишга бўлган ҳар қандай уринишларга барҳам бериш айниқса муҳим аҳамиятга эга.

Тўртинчидан, хусусий тадбиркорликни ривожлантириш, шубҳасиз, бу соҳага молиявий кўмак, қўшимча солиқ имтиёзлари ва преференциялар беришни тақозо этади.

Бу ёрдамни замонавий ривожланган банк тизими орқали, ишлаб чиқариш корхоналарига фоиз ставкалари унча юқори бўлмаган кредитлар ажратиш йўли билан амалга ошириш мумкин. Микрокредитлаш тизимини кенгайти-

риш, бу ишни Халқаро молия корпорацияси, Жаҳон банки, Осиё банки каби халқаро молия ташкилотлари ёрдамида амалга ошириш талаб этилади.

Учинчи муҳим устувор вазифа — кичик бизнес ва фермерликни ривожлантириш борасидаги ишларни чуқурлаштириш ва кўламини кенгайтиришдан иборат.

Биз 2007 йилга келиб кичик бизнеснинг ялпи ички маҳсулотдаги улушини камида 45 фоизга етказиш вазифасини ўз олдимизга қўймоқдамиз.

Шу мақсадда Иқтисодиёт вазирлиги, Давлат мулкни бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси, Молия ва Адлия вазирликлари Савдо-саноат палатасини, бошқа манфаатдор тузилмаларни жалб қилган ҳолда, кичик бизнес учун қўшимча кафолат, имтиёз ва преференциялар бериш бўйича ҳукумат қарорлари лойиҳасини тайёрлаши лозим. Бунда қуйидаги масалалар кўзда тутилиши зарур:

1. Солиққа тортиш тизимида қўшимча имтиёзлар ва преференциялар бериш,

солиқ қонунчилигининг барқарорлигини таъминлаш, солиқларни ҳисоблаш ва тўлашнинг ошкора, соддалаштирилган усулларини ишлаб чиқиш.

2. Фаолиятнинг айрим турлари билан шуғулланиш учун рухсат бериш тартибларини қисқартириш ва соддалаштириш, кичик бизнесни ариза бериш асосида рўйхатга олиш тизимини босқичма-босқич жорий этиш.

3. Йирик корхоналарнинг буюртмалари асосида майда бутловчи қисмларни ишлаб чиқариш билан шуғулланадиган янги кичик корхоналар ташкил этиш, хонадонларда майда хусусий цехлар очишни рағбатлантириш.

4. Кичик корхоналарда ишлайдиган, айниқса, қишлоқ жойларида касаначилик билан шуғулланадиган фуқаролар учун моддий-техник таъминот бўйича хизмат кўрсатадиган ва улар томонидан тайёрланган маҳсулотларни сотишга кўмаклашадиган тузилмалар яратиш.

Шу ўринда мамлакатимиз қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида фермер

хўжаликларини ривожлантиришнинг аҳамияти нечоғли катта эканини яна бир бор таъкидлаш жоиз, деб биламан.

Кейинги йиллар тажрибаси фермер хўжаликларининг ширкатларга нисбатан анча юқори рентабелли бўлиши ва зарар кўрмай фаолият юритишини яққол тасдиқлади.

Биз зарар кўриб ишлаётган ва паст рентабелли ширкатларни фермер хўжаликларига айлантириш борасида яқинда қабул қилинган, 2005—2007 йилларда 1100 та, жумладан, бу йил 406 та ширкат хўжалигини қайта ташкил этиш вазифаси белгиланган янги дастур ижросини қатъий назоратга олишимиз даркор.

Бу масалада ер ажратиш ва фермерларни танлаш ишлари ошкора, адолатли тарзда ва қатъий танлов, тендер асосида ўтказилиши жуда муҳимдир. Бунда маҳаллийчилик, уруғ-аймоқчилик ва порахўрлик ҳолларига кескин барҳам бериш лозим.

Фермерларга хизмат кўрсатиш, уларни зарур моддий ресурслар ва техника билан таъминлаш бўйича бозор инфра-

гузилмасини шакллантириш жараёнини тезлаштириш зарур.

Фермерларга бўлгуси ҳосил ҳисобидан имтиёзли ставкалар асосида кредитлар беришга ўтишни таъминлаш керак. Ва энг муҳими — барча томонларнинг қабул қилинган шартнома мажбуриятларини бажариши юзасидан қатъий интизом ўрнатилиши даркор.

Тўртинчи устувор вазифа — банк ва молия тизимларидаги ислоҳотларни чуқурлаштириш.

Ҳап молия ва банк тузилмаларининг қатъий пул-кредит сиёсатини ўтказиш, инфляция даражасининг барқарорлигини, миллий валютамиз ва унинг алмашув курси мустаҳкамлигини сақлашдаги масъулиятини ошириш ҳақида бормоқда.

Ҳап банкларни капиталлаштириш, уларнинг низом ва айланма фондларини кўпайтириш ва маблағларини инвестиция мақсадларига, биринчи навбатда, реал иқтисодиётга йўналтиришга қаратилган аниқ чора-тадбирлар кўриш ҳақида бормоқда.

Банк айланмасидан ҳали-бери четда қолаётган салмоқли молия маблағлари ва пул оқимларини ушбу тизимга жалб қилиш учун аниқ ва қатъий чоралар кўриш лозим.

Юксак ривожланган мамлакатлардаги тижорат ва хусусий банкларнинг mijozларга хизмат кўрсатиш борасидаги тажрибаларини синчиклаб, янада кенг ўрганиш, хўжалик субъектлари ва аҳолининг банкларга нисбатан ишончини оширишга эришиш керак.

Бу вазифа кўплаб низом ва меъёрий ҳужжатларни қайта кўриб чиқишни, аввало, банк хизматчиларининг масъулияти ва маданиятини оширишни тақозо этади.

Навбатдаги устувор вазифа — уй-жой-коммунал хўжалигини ислоҳ қилишга ниҳоятда жиддий эътибор қаратишдан иборат.

Коммунал хизматлар, айниқса, иссиқлик энергияси, иссиқ ва совуқ сув истеъмолини ҳисобга оладиган асбоб-ускуналарнинг етарли даражада эмаслиги ҳамон жиддий муаммо бўлиб қолмоқда.

Бу эса ана шу ресурсларнинг кўплаб исроф бўлишига, тарифларнинг асоссиз ўсишига, аҳоли қарздорлигининг юзага келишига сабаб бўлмоқда.

Шуни тан олиш керакки, бизда коммунал тармоқлардан самарали фойдаланиш тизими, бу тармоқларни капитал тарзда алмаштириш ва модернизациялаш, умуман олганда, аҳолига коммунал-маиший хизмат кўрсатишнинг таъсирчан механизми амалда яратилмаган.

Кўп қаватли уй-жой фондини бошқариш иши мутлақо қониқарсиз аҳволда. Ташкил этилган уй-жой мулкдорлари ширкатлари турар-жойлардан фойдаланиш ва сақлаш ишидан умуман бехабар бўлган, тасодифий кишиларга топшириб қўйилган.

Уй-жой коммунал хўжалигидан фойдаланиш ва уни сақлаш борасида ҳам бозор механизми амалда шакллантирилмаган. Буларнинг барчаси ҳақли равишда аҳолининг жиддий эътирозларига сабаб бўлмоқда, мавжуд муаммолар эса шошма-шошарлик билан, юзаки ҳал қилинмоқда.

Бундай ҳолат учун, аввало, ҳукумат, вилоят ва шаҳар ҳокимликлари, Тошкент шаҳар ҳокимлиги жавобгардир. Мавжуд аҳволни ўнглаш учун кўп ишларни бошидан бошлашга тўғри келади.

Қисқа муддатда уй-жой коммунал хўжалигини ислоҳ қилишга қаратилган кенг кўламли Дастур тайёрлаш, унинг ижроси бўйича барча қатъий чораларни кўриш даркор.

Принципиал муҳим устувор вазифалардан бири — солиқ сиёсатини янада такомиллаштиришдир. Айтиш жоизки, юқорида зикр этилган устувор вазифаларнинг барчаси солиқ сиёсатимизни такомиллаштириш билан бевосита боғлиқ.

Бусиз ҳеч қандай масалани ҳал этиб бўлмайди. 1997 йилда ишлаб чиқилган ва қабул қилинган Солиқ кодекси иқтисодий ислоҳотлар соҳасида бугунги куннинг янги ва устувор вазифалари талабларига жавоб бермайди.

Фақат сўнгги икки йил давомида Солиқ кодекси ва солиқ қонунчилигига юздан ортиқ ўзгартиш ва қўшимчалар

киритилгани ҳам шундан далолат беради.

Солиққа тортиш масаласида амалиётда синалган принцип ва ёндашувларни ишлаб чиқиш, бу борада бошқа мамлакатларнинг илғор тажрибасидан фойдаланиш ўта муҳим аҳамиятга эга. Солиқ тизими нафақат солиқларни ундириш, балки биринчи галда, рағбатлантириш хусусиятига эга бўлиши лозим.

Шунга эришмоғимиз керакки, ҳар бир солиқ тўловчи, у хоҳ жисмоний, хоҳ юридик шахс бўлсин, солиқ тўлашдан бўйин товламасдан, даромадларини яширишга уринмасдан, аксинча, ўз ишлаб чиқаришини ривожлантириш ва даромадини оширишга интилсин.

Бугун ҳаётнинг ўзи солиқлар адресли бўлишини тақозо этмоқда. Солиқ тўловчи нима учун ва қанча солиқ тўлаши ҳақида аниқ тасаввурга эга бўлмоғи даркор. Бу ўринда асосий юк табиий, минерал-хом ашё, ер-сув ва бошқа захира-лардан тежамкорлик билан ва оқилона фойдаланишни рағбатлантирувчи ресурс солиқларига тушиши лозим.

Солиқ органларини ташкил этишнинг бутун тизимида ҳам туб ўзгаришларни амалга ошириш зарур.

Бу идораларнинг бош вазифаси солиқларнинг бюджетга ўз вақтида ва тўлиқ тушишини таъминлашгина эмас, балки, энг муҳими, солиққа доир жиноятларнинг олдини олиш мақсадида солиқ тўловчиларга ёрдам бериш ва уларнинг бу борадаги билимларини оширишга кўмаклашиш, улар билан мунтазам иш олиб боришдан иборатдир.

Шу муносабат билан Молия ва Иқтисодиёт вазирликлари, Давлат солиқ қўмитаси, Адлия вазирлиги Савдо-саноат палатасини жалб қилган ҳолда, амалдаги солиқ қонунчилигини танқидий нуқтаи назардан таҳлил қилиб, шу асосда уни янада соддалаштириш, солиқларни унификация қилиш, солиқ юкини енгиллаштириш, солиқ бошқарувини такомиллаштириш ва эркинлаштиришни назарда тутадиган янги таҳрирдаги Солиқ кодексини тайёрлашлари ва тасдиқлаш учун киритишлари зарур.

Биз бугун мамлакатимизни ислоҳ қилиш ва янгилаш мақсадида олдимизга қўяётган ва ўз татбиғини кутаётган энг муҳим йўналиш ва устувор вазифалар асосан мана шулардан иборат.

Қадрли дўстлар!

Мамлакатимиз сиёсий ҳаётида икки палатали парламентнинг фаолият юртиши барчамизнинг олдимизга янги талаблар қўяди, зиммамизга катта масъулият юклайди.

Депутатларнинг Қонунчилик палата-сида доимий ва профессионал асосда ишлаши, биз учун мутлақо янги, тажрибамизда синалмаган фаолият шаклидир. Шу маънода, қонунчилик ҳокимиятини бундай шаклда, бундай асосда ташкил қилиш барчамиздан нечоғли сафарбарликни талаб этишини ўзимизга тасаввур қилишимиз қийин эмас.

Айни пайтда бу юқори палата — Сенатда ҳам мутлақо янги бўлган ишни ҳар тарафлама ўзлаштириб олишимизни талаб қилади.

Энг муҳими, парламентимизнинг қуйи ва юқори палаталарининг бир-би-

рини тушуниб, баҳамжиҳат, самарали ишлашини таъминлаш учун икки томондан ҳам ўзаро ҳурмат, сабр-тоқат кўрса-тиш кераклигини ҳаммамиз яхши англаймиз, деб ўйлайман.

Бу ҳақда гапирганда, бир томондан, мен барчамиз олдимизда турган вазифа нақадар мураккаб ва масъулиятли эканини чуқур ҳис қилишимиз лозимлигини, бизнинг ишимизни нафақат сайловчилар, нафақат халқимиз, балки кўп-кўп мамлакатларнинг жамоатчилиги ҳам диққат билан кузатиб боришини таъкидламоқчиман.

Иккинчи томондан эса, муҳтарам депутатлар ва сенаторлар, бугун сизларнинг барчангизга мурожаат қилиб, масъулиятли фаолиятингизга бардам ва тетик кайфият билан, ўз кучингиз ва эртанги кунга ишонч билан қараган ҳолда киришишингизни тилайман.

Шуни асло унутмаслигимиз керак — биз ҳеч қачон, ҳеч кимдан кам бўлмаганмиз ва бўлмаймиз ҳам.

Барчангизга сиҳат-саломатлик, депутатлик фаолиятингизда янги куч-ғайрат

ва муваффақиятлар, оилавий ҳаётингиз-
да бахт ва фаровонлик ёр бўлсин.

*Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Қонунчилик
палатаси ва Сенатининг қўшма
мажлисидаги маъруза,
2005 йил 28 январь*

МУНДАРИЖА

ПАРЛАМЕНТ — ЖАМИЯТ ҲАЁТИНИНГ КУЗГУСИ. <i>Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг биринчи йиғилишида сузланган нутқ, 2005 йил 27 январь</i>	3
БИЗНИНГ БОШ МАҚСАДИМИЗ — ЖАМИЯТНИ ДЕМОКРАТЛАШТИРИШ ВА ЯНГИЛАШ, МАМЛАКАТНИ МОДЕРНИЗАЦИЯ ВА ИСЛОҲ ЭТИШДИР. <i>Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маъруза, 2005 йил 28 январь</i>	30

Ислом Абдуғаниевич Каримов

**БИЗНИНГ БОШ
МАҚСАДИМИЗ — ЖАМИЯТНИ
ДЕМОКРАТЛАШТИРИШ ВА ЯНГИЛАШ,
МАМЛАКАТНИ МОДЕРНИЗАЦИЯ
ВА ИСЛОҲ ЭТИШДИР**

Нашриёт муҳаррири *К. Бўронов*

Рассом *Т. Содиқов*

Техник муҳаррир *Т. Харитонова*

Мусахҳиҳлар *Ш. Мақсудова, Н. Умарова*

Компьютерда тайёрловчи *Л. Абкеримова*

Босишга рухсат этилди 05.02.05.

Қоғоз формати 70х90^{1/16}, «Таймс» гарнитураси.

Офсет босма усулида босилди. Нашр т. 1.95.

Тиражи 50 000.

Буюртма № К-0021. Баҳоси шартнома асосида.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг
«Ўзбекистон» нашриёт-матбаа ижодий уйида босилди.

700129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Нашр № 4—2005.

Каримов И.А.

К 25 Бизнинг бош мақсадимиз — жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ этишдир. Т.: «Ўзбекистон», 2005.— 96 б.

ISBN 5-640-03224-X

**ББК 67.400+66.4(5У)+
+65.9(5У)**

№ 47—2005

Алишер Навоий номидаги
Ўзбекистон Миллий
кутубхонаси

К $\frac{0804000000 - 114}{M351(04)2005}$ 2005